

DR. ELEK BALÁZS*

Az előzetes letartóztatás indokolása az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlatának tükrében

Az Európai Emberi Jogi Bíróság gyakorlata a kényszerintézkedések indokolására

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a joggyakorlatában megfigyelhető jogfejlődés⁵ ellenére abban mindig következetes volt, hogy a kényszerintézkedések elrendeléséről szóló határozatok csupán abban az esetben felelnek meg az Egyez-

mény követelményeinek, ha azok megfelelő indoklással vannak alátámasztva. Már 1968-ban a *Neumeister kontra Ausztria* ügyben arra mutatott rá, hogy a nemzeti hatóságok feladata feltárni mindazokat a körülményeket, amelyek alátámasztják vagy éppen cáfolhatják a személyi szabadság tiszteletben tartásának szabályától a közérdekre történő hivatkozás címén való eltérést. Lényegében a szabaddalra helyezési kérelmekhez kapcsolódó határozatokban szereplő érvek és a kérelmező által megjelölt valós tények alapján kell a Bíróságnak határozni arról, hogy az egyezmény rendelkezéseit megsértették-e.⁶

A *Toth kontra Ausztria* ügyben is arra mutatott rá a Bíróság, hogy az őrizetben tartás indokolását helyezi az egyezményesértés vizsgálata során nagyító alá.⁷ Mindebből is következik, hogy az előzetes letartóztatást megindokoló határozatokat nem lehet sematikus módon meghozni.

A *Lamy kontra Belgium* ügyben Lamy azt is kifogásolta, hogy sem a letartóztatásról döntő bírói tanács, sem a vádemelésről határozó váditanács nem vette figyelembe eléjük terjesztett érveit. A bíróság kiemelte, hogy a vizsgáló bíró még aznap, amikor meghallgatta őt indoklással ellátott végzésben rendelte el letartóztatását és, hogy a letartóztatás kérdésében később döntő bírói tanács is megerősítette azt egymást követő indokolást tartalmazó végzéseiben. Az indoklásra tekintettel ezen eljárás megfelelt az 5. cikk (3) bekezdése elvárásainak.⁸ A megfelelően megindokolt határozatot eredményesen így nem sikerült kifogásolni.

Vayic kontra Törökország ügy lényege is az, hogy az előzetes letartóztatásnak kizárólag a bűncselek-

Bevezetés

A büntetőeljárásról szóló törvény¹ közens rendelkezéseket tartalmaz a kényszerintézkedéseket elrendelő, meghosszabbító és fenntartó végzések indokolására. A Be. 257. és 258. §-aiban található rendelkezéseket a határozatok indokolására.² A végzés elleni fellebbezés elintézésére az ítélet elleni fellebbezés szabályai az irányadók, így abszolút, feltétlen hatályon kívül helyezési okot jelent, ha az elsőfokú bíróság az indokolási kötelezettségének oly mértékben nem tesz eleget, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan.³ Mégis viszonylag ritkán kerül sor ezen végzések kapcsán a kasszációs jogkör gyakorlására, hiszen a hatályon kívül helyezés esetére nincs egyértelmű rendelkezés arra, mi legyen a sorsa a nem jogerősen, de végrehajtható módon elrendelt vagy fenntartott előzetes letartóztatásnak. Abban az esetben, ha a megismételt eljárásban történő újabb döntésig szabaddalra helyezi a másodfokú bíróság a terheltet, az később már nem helyrehozható módon veszélyeztetheti az eljárás érdekeit. Arra pedig nincs rendelkezés a törvényben, hogy a megismételt döntésig fenntartható lenne a kényszerintézkedés. Ebben az esetben annak időtartama nyilvánvalóan meghaladná a törvényben előírt szigorú időtartamokat.

A hazai bíróságok gyakorlatát a strasbourgi székhelyű Európai Emberi Jogi Bíróság marasztalásai és a hazai szakirodalomban kísért viták is övezik.⁴

* tanácselnök, Debreceni Ítéletábrla, tanszékvezető egyetemi docens, DE ÁJK

¹ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.)

² A Be. 258. § (4) bekezdés külön is kiemeli, mely indokolási pontok irányadók a kényszerintézkedésekre.

³ Be. 347. §, Be. 373. § (1) bekezdés III./a pont

⁴ Matusik Tamás: Gondolatok az előzetes letartóztatás hazai gyakorlatát ért kritikák kapcsán. Magyar Jog, 2015, 5. szám, 289–293. o., Szabó Krisztián: Gondolatok az előzetes letartóztatás gyakorlatáról. Magyar Jog, 2014., 12. szám, 725–729. o.

⁵ Gál István László: A pénzmosás elleni küzdelem régi és új irányai a nemzetközi jogban és az EU-jogban, Európai Jog 2007/7. 12–23.

⁶ Vincent Berger: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlata Budapest, 1999, 101. oldal *Neumeister kontra Ausztria* ügy 1968. június 27-i ítélet

⁷ Vincent Berger: i. m. 107. oldal

⁸ Vincent Berger: i. m., 135. oldal – *Lamy kontra Belgium* ügy

mény súlyára és a bizonyítási eljárás állására való hivatkozással történt többszöri meghosszabbítása és ugyanezen sztereotípiáknak új elem nélküli ismételtetése az egymást követő határozatokban nem igazolhatja az előzetes letartóztatás több, mint öt évig történő fenntartását, amely intézkedés így ellentétes az egyezmény 5. cikkével.⁹

T. W. kontra Málta elleni ügyben az egyezmény 5. cikk 3. pontjának megsértése (szabadsághoz és biztonsághoz való jog) azért került megállapításra, mert a letartóztatott kérelmező fogva tartásának bírói felülvizsgálata nem terjed ki a fogva tartást megalapozó, illetve az ellene szóló körülmények alapos vizsgálatára.¹⁰

A Letell Lier kontra Franciaország ügyben a kérelmező szabadon bocsátásának elutasítását a nemzeti bíróságok alapvetően négyféleképpen indokolták. Először is arra a veszélyre hivatkoztak, hogy az érintett megpróbál nyomást gyakorolni a tanúkra, azonban az ilyen veszély a bíróság szerint az idő múlásával egyre csökkent vagy meg is szűnt.¹¹ A döntésből következően az előzetes letartóztatás indokai az idő múlásával szükségszerűen változnak, az indokolásnak arra is ki kell terjednie, hogy a bíróság az előzetes fogva tartásban töltött idő múlása ellenére azt miért tartja mégis indokoltnak.

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete a *Hagyó Miklós kontra Magyarország* ügyben:

A kérelmező a panaszában azt adta elő, hogy a fogva tartását meghosszabbító határozatok meghozatala során nem vették figyelembe egyedi körülményeit, megromlott egészségi állapotát, megfelelő indokolással nem támasztották alá szökés, elrejtőzés, sem más feltételezett elkövetőkkel való összejátszása vagy bűnismétlő magatartása veszélyét. A határozatok nem tartalmazták más enyhébb kényszerintézkedések alkalmazási lehetőségének értékelését. A védelem érvelései, kérdésfeltevései nagyrészt megválaszolatlanok maradtak. A nemzeti igazságügyi hatóságok feladatkörébe tartozik annak biztosítása, hogy egy adott ügyben a gyanúsított tárgyalást megelőző fogva tartása ne haladja meg az ésszerű időtartalmat, ennek érdekében a közérdek védelem tényleges követelménye mellett és ellen szóló valamennyi tény meg kell vizsgálniuk, amennyiben az ártatlanság vélelme elvének megfelelő figyelembevételével el kívánják térni az egyéni szabadság tiszteletben tartását előíró szabálytól és a szabadlábra helyezési kérelmeket elutasító határozataikban valamennyi vizsgált tény meg kell jelölniük. A Strasbourgi Bíróságnak ezen határozatok indokolásai és a kérelmező fellebbezéseiben hivatkozott tényleges körülmények alapján kell állást foglalni abban a kérdésben, hogy a bepanaszolt állam megsértette-e az egyezmény 5. cikkének (3) bekezdését. Az

indokoknak relevánsnak, elégségeseknek kell lenni és a nemzeti hatóságoknak különös gondossággal kell eljárni. A bíróság megállapította, hogy a fogva tartás meghosszabbításáról döntő különböző fokú bíróságok által ismételten hivatkozott veszélyességi tényezőket a szökés, elrejtőzés és más feltételezett elkövetőkkel való összejátszás potenciális veszélye jelentette, azonban ezen tényezőket a hatóságok szemében pusztán a vád és ahhoz kapcsolódóan a kiszabható büntetés súlyossága, valamint a kérelmező szökése, elrejtőzése szándékára mutató egyes a védelem számára soha nem konkretizált és soha fel nem tárt bizonyítékok támasztották alá. A vádak súlyossága önmagában nem képezhetett elégséges alapot a kérelmezőnek az egész kérdéses időszakban történő fogva tartásához. A bíróság nem hagyhatta figyelmen kívül azt a ténytet, hogy a kérelmező szökésének, elrejtőzésének szándékára utaló állítólagos bizonyítékot soha nem tártak fel. Mindemellett a kérelmező fogva tartását meghosszabbító bírósági határozatok nem tartalmazták valamennyi vonatkozó tény és körülmény elemzését, az inkább sztereotip jellegű határozatok, nem foglalkoztak a kérelmező érdemi érveivel.

A Hunvald kontra Magyarország ügyben a bíróság azt fejtette ki, hogy minden egyes ügyben az adott ügy sajátosságai alapján kell megítélni, hogy indokolt-e a vádlott fogva tartása. Egy adott ügyben a folytatólagos fogva tartás csak akkor tekinthető jogosnak, ha vannak olyan tényleges közérdekre utaló specifikus jelek, melyek az ártatlanság vélelmétől függetlenül nagyobb súllyal esnek latba, mint a személyi szabadság tiszteletben tartásának szabálya. A nemzeti igazságügyi hatóságok felelőssége annak biztosítása, hogy egy adott ügyben a megvádolt személy előzetes letartóztatása ne haladja meg az indokolt időtartamot. E célból meg kell vizsgálni az összes olyan tényezőt, mely az ártatlanság vélelmének elvét szem előtt tartva a személyes szabadság tiszteletben tartásának szabályától való eltérését indokoltá tevő tényleges közérdek mellett vagy ellen szól, s azokat fel kell sorolniuk a szabadlábra helyezési kérelmeket elutasító döntéseikben. Az Emberi Jogok Európai Bíróságnak alapvetően az ilyen döntésekben foglalt indoklások és a kérelmező által a fellebbezéseiben megemlített tények alapján kell az egyezmény sértéséről állást foglalni. Annak a megalapozott gyanúja, hogy a letartóztatott személy törvénysértést követett el sine qua non feltétele a folytatólagos fogva tartás törvényességének, de egy bizonyos idő elteltét követően már nem elégséges feltétele. Ilyen esetekben a bíróságnak meg kell állapítani, hogy vajon az igazságügyi hatóságok által megadott egyéb okok továbbra is indokolták-e a személyes szabadságtól való megfosztást. Ahol ezek az okok relevánsak és elégségesek voltak a bíróságnak arról is meg kell győződnie, hogy a nemzeti hatóságok különleges gondossággal jártak el. Az ügyben a bíróságok az elrejtőzés és az összejátszás potenciális kockázatát látták, továbbá hogy a kérelmező esetlegesen újabb bűncselekményt követhetett el, amint a fogva tartást meghosszabbító bírósági szin-

⁹ Vayic kontra Törökország ügy 2006. június 20-án hozott ítélet 18078/02. számú kérelem, hivatkozva: Czine – Szabó – Villányi 2008, 269. oldal

¹⁰ 271. oldal T. W. kontra Málta elleni ügy 1999. április 29-én hozott ítélet Európai Jogi Füzetek 2000/1. szám 27. oldal

¹¹ Letell Lier kontra Franciaország ügy. Hivatkozva: Vincent Berger: i. m. 104. oldal

tek szinte mindegyike megismételte, az elrejtőzés kockázatát alapvetően a vádak súlyossága és a várható ítélet szigorúsága igazolta a hatóságok szemében, illetve egy bizonyos a kérelmező elrejtőzési szándékára utaló bizonyítási elem, melyet azonban sohasem nevesítettek vagy fedtek fel a védelem előtt. Ezen túlmenően a hatóságok úgy tartották, hogy az állítólagos bűncselekmény szervezett jellege, illetve az érintett pénzösszegek nagysága magukkal vonták az összebeszélés és az ismételt bünelkövetés kockázatát. Mindezt anélkül gondolták így, hogy bármilyen módon elemzésekbe bocsátkoztak volna azt a módot illetően, ahogy ezek a megállapítások és feltételezések kapcsolatban álltak egymással. A védelem érvelése egészségügyi kérdéseket is tartalmazott, e tekintetben a bíróság megállapította, hogy az 5. cikk (3) bekezdése nem értelmezhető úgy, mint amely kötelezi a nemzeti hatóságokat a fogvatartott egészségügyi okokból történő szabadlábra helyezésére. Azt, hogy a fogvatartott személy egészségi állapota kompatibilis-e a folyamatos fogva tartásával alapvetően a nemzeti bíróságoknak kell eldönteniük, általános értelemben véve nem kötelesek a fogvatartottat egészségügyi okokból szabadlábra helyezni vagy polgári kórházban elhelyezni, lehetővé téve számára, hogy ott speciális orvosi kezelésben részesüljön. Jelen esetben az Emberi Jogi Bíróság nem tulajdonít nagy jelentőséget ennek a kérdésnek, mivel a kérelmező számára fogva tartása idején is elérhető volt a szükséges kezelés, s a kérelmező volt az, aki kifejezetten elutasította ezt a lehetőségét. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy azok az okok, amelyekre a bíróságok támaszkodtak döntéshozataluk során nem voltak elégségesek annak igazolására, hogy a kérelmezőt a kérdéses időtartamig fogva tartásuk.¹²

A *Maglódi kontra Magyarország* ügy határozatában az indokolási kötelezettséggel kapcsolatosan is történt marasztalás abban a kérdésben, hogy indokolt volt-e a vádlott fogva tartása. Minden esetben az ügy speciális vonásaira tekintettel kell megítélni. A bírósági határozatokban kifejtett indokolások továbbá a kérelmező fellebbezéseiben előadott jól dokumentált tények alapján kell döntenie arról, hogy az 5. cikk (3) bekezdését megsértették-e. 2000. április 10-től a bíróságok kizárólag a szökés veszélyére hivatkozva hosszabították meg és hagyták helyben a kérelmező fogva tartását. E veszély folyamatos fennállását semmilyen specifikus bizonyítékkal nem támasztották alá. Bár a kérelmező állította, hogy családi és személyes körülményei miatt a szökés veszélye nagyon valószínűtlen volt, a bíróságok anélkül ismételték újból és újból, hogy a vád tárgyát képező bűncselekmény súlya önmagában indokolta a fogva tartást, hogy rámutattak volna olyan konkrét indokra, amely alapján a hatóságok észszerű módon arra a feltételezésre jutottak, hogy a kérelmező megszökne, vagyis anélkül tartották fenn az előzetes letartóztatást, hogy annak szükséges-

ségét megmagyarázták volna. Ilyen körülmények között csak nagyon kényszerítő okok győznék meg a bíróságot a kérelmező előzetes letartóztatása meghosszabbításának szükségességéről, amelynek tartalma a periódus végére elérte a négy évet. A bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a bírósági határozatokban hivatkozott indokok nem voltak elégségesek ahhoz, hogy igazolják a kérelmező fogva tartását a szóban forgó időszakban. Mindezek alapján állapította meg az egyezmény 5. cikk (3) bekezdésének sérelmét az Emberi jogi Bíróság.¹³

A terhelt bűnösségének vizsgálata

A hazai bíróságok rendszeresen utalnak arra, hogy a kényszerintézkedés elleni felülbírálat keretében nem vizsgálható a bizonyítékok hitelt érdemlősége, és azok mérlegelésére sincs lehetőség. Az előzetes letartóztatás szükségessége¹⁴ a büntetőeljárás törvényben meghatározott¹⁵ különös okok és a konkrét ügy jellemzőinek egybevetett vizsgálata eredményeként válik megítélhetővé.¹⁶ Az előzetes fogvatartás kérdésében döntéskor a vádlott (gyanúsított, terhelt) ártatlanságára hivatkozás nem vizsgálható, a bűnösség kérdésében döntés kizárólag az érdemi határozat feladata lehet. A vádlottak esetében az vizsgálendő, hogy az előzetes letartóztatás indokoltsága tényszerű alapon áll-e, amely észszerűen alátámasztott-e, az abból vont következtetés okszerű-e, s ekként a kényszerintézkedés alkalmazása célszerű-e.¹⁷ „A még folyamatban levő ügy tárgyalási szakában a bíróság nem foglalhat állást az egyes bizonyítékok bizonyító erejéről, ezért téves az előzetes letartóztatás erre való hivatkozással történő megszüntetése.”¹⁸ „A strasbourgi gyakorlat szerint azonban az alapos (megalapozott) gyanú fennállása vonatkozásában hozott döntés nem mellőzhető, és egy olyan álláspont, amely szerint a nyomozási bíró nem értékelheti a nyomozó hatóság, illetve az ügyész által benyújtott bizonyítékokat, már önmagában egyezményesértést eredményez, függetlenül attól, hogy a

¹³ Emberi Jogok Európai Bírósága *Maglódi kontra Magyarország* ügy 30103/02. számú kérelem, Strasbourg 2004

¹⁴ Az előzetes letartóztatással kapcsolatosan érdekes kritikákat fogalmaz meg Kőhalmi Lásd bővebben: Kőhalmi László: A jogállami büntetőeljárás egy fontos kívánalma: a védelemhez való jog. In: Elek Balázs, Háger Tamás, Tóth Andrea Noémi (szerk.): *Igazság, ideál és valóság: Tanulmányok Kardos Sándor 65. születésnapja tiszteletére*. Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi Tanszéke, Debrecen, 2014. 258–263. oldal

¹⁵ Kőhalmi László: *Jogállam és büntetőjog – avagy kételyeim az ezredforduló krimináljoga körül*. In: Karsai Krisztina (szerk.) *Keresztmetszet: tanulmányok fiatal büntetőjogászok tollából*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005. 135–137. oldal

¹⁶ BH 2007.403.

¹⁷ EBH 2009.2025.

¹⁸ BH 2002.88. Meg kell azonban jegyezni, hogy az ügy előrehaladtával fokozatosan kialakulhat a bíróban az a meggyőződés, ami az ügydöntő határozatának az alapját is képezni fogja. Amennyiben a vádlott ártatlanságáról alakul ki a meggyőződése, nem várható el, hogy a kényszerintézkedés különös okainak formális fennállására hivatkozva tartsa fenn a terhelt előzetes letartóztatását.

¹² Emberi Jogok Európai Bírósága *Hunvald kontra Magyarország* ügy 68435/10. számú kérelem, 2013. december 10-ei ítélet

különös okok fennállnak-e.”¹⁹ Megjegyzendő, hogy ezzel az állásponttal a 93. BK vélemény is összhangban van. A Kúria rámutatott így arra, hogy az előzetes letartóztatás fenntartása tárgyában hozott határozat meghozatalakor a bíróság döntésének olyan adaton kell alapulnia²⁰, amelynek megléte (tényszerűsége) a döntés időpontjában más adattal alátámasztott, észszerű érveléssel indokolt, igazolt, és ezáltal okszerű következtetés vonható arra, hogy a kényszerintézkedés alkalmazása a törvény céljai érdekében – és az adott vádlott személyi szabadsága ellenében – szükséges, célszerű.²¹ Kétségtelen ezért az, hogy az előzetes letartóztatás fenntartása – az ún. különös okok fennállása – kérdésében való döntés mindig mérlegelést igényel, ekként az adott vádlott személyére konkretizált döntést kell hozni, amely pedig feltételezi nemcsak a tárgyi, hanem az alanyi szempontok egybevetett figyelembevételét.

A bíróság köteles az ügy konkrét körülményeit egybevetni az előzetes letartóztatás különös feltételeivel és ez alapján eldönteni, hogy a kényszerintézkedés általános okai mellett a döntés idején az előzetes letartóztatás mely különös oka vagy okai állnak fenn.²² Az előzetes letartóztatás fenntartásakor illetőleg meghosszabbításakor folyamatosan vizsgálni kell az előzetes letartóztatás általános, illetőleg különös okainak a fennállását. A Be. 129. § (2) bekezdés a), b) és c) pontjaiban fennálló különös okokat egyenként kell megvizsgálni, s az indokolásban meg kell jelölni, hogy milyen körülmények alapozhatják meg ezeket az okokat illetőleg azt is, hogy milyen okok szólhatnak ezen okok fennállása ellen. A különös okok fennállása mellett és ellen szóló okokat összevetve lehet csak következtetést levonni arra, hogy az egyes különös okok fennállnak-e vagy nem. Nem fogadható el olyan indokolás, hogy: „Fennáll továbbá annak veszélye is, hogy a tanúk befolyásolásával a bizonyítást megnehezítené.” Az e fajta „indokolás” csak a rendelkező részben megállapított letartóztatási okot definiálja, és nem a fennállását valószínűsíti a konkrét esetben.

Az előzetes letartóztatás elrendelésénél vagy meghosszabbításánál kerülni kell a korábbi határozatok indokolásának szó szerinti beemelését, és törekedni kell a lehető legrészletesebben, ügy specifikusan és egyéniesítve meghatározni a különös okokat. Számos bírósági határozat és kollégiumi ülésen hozott állásfoglalás rögzíti, hogy az előzetes letartóztatásról való döntés esetén a törvényi előfeltételek vizsgálata során az előzetes letartóztatás általános és különös feltétele-

inek a meglétét vagy hiányát kell vizsgálni. Az indítvány megalapozottságát valószínűsítő, az észszerű kétértelműeknek ellentmondó bizonyítékokat szükséges a határozatban felsorolni.²³

Ehhez kapcsolódóan utalt arra a Kúria, hogy az előzetes letartóztatás elrendelése, fenntartása (meghosszabbítása) különös okai közte a Be. 327. § (2) bekezdése kérdésében való döntés mindig mérlegelést igényel. A kényszerintézkedés oka olyan jövőbeli nem kívánatos esemény veszély, aminek alapjaként a törvény csupán példálózva sorol fel bizonyos körülményeket, akkor előbb azok tényszerűsége, igazolhatóságának észszerűsége a mérlegelés tárgya. Amennyiben ez fennáll, akkor kell mérlegelni, hogy a kényszerintézkedés alkalmazása a törvényi célok érdekében és a vádlott személyi szabadsága ellenében szükséges-e. Ha a törvényben kifejezett valamelyik konkrét, bekövetkezett (múltbeli) körülmény a jövőbeni nem kívánatos esemény, veszély alapja, vagy önmagában a kényszerintézkedés oka [mint a Be. 327. § (2) bekezdése vagy a 129. § (2) bekezdés a) pontja esetében], akkor az csupán megállapítást nem pedig mérlegelést igényel. Ez azonban nem jelenti, hogy az adott körülmény megléte, illetve megállapítása kizárja a további a kényszerintézkedés szükségességében való mérlegelés lehetőségét. Ilyenkor is az adott vádlott személyére konkretizált döntést kell hozni, ami pedig feltételezi nem csak a tárgyi, hanem az alanyi szempontok egybevetett figyelembevételét.²⁴

Nyilvánvaló azonban, hogy a törvényi fenyegetettségnek hatása van a vádlott személyére, ami – értelemszerűen – függ a fenyegetettség mértékétől. Ez pedig nem hagyható figyelmen kívül bizonyítás érdeke illetve a folyamatban lévő bizonyítási eljárásban biztosítandó vádlotti jelenlétéhez fűződő törvényi érdek szempontjából. A vád nem ítéleti bizonyosság, adatai nem tények s megállapított tényről a jogerős ítéletig valójában nincs szó, az eljárásnak csupán tényszerű adatai lehetnek. Kétségtelen azonban, hogy a vádban foglalt adatok alapján következtetés vonható a törvény szerinti eljárási érdek veszélyeztetettségére, ami még koránt sem jelenti a bűnösség kérdésének eldöntését. Az eljárás, a bizonyítás lefolytatásának érdeke és a vádlott személyi szabadságához fűződő (éppen az ártatlanság vélelméből fakadó) érdeke között kell döntenet. Az előzetes letartóztatás indokoltságának²⁵ vizsgálata szempontjából viszont közömbös a bizonyítékok mikénti értékelése, az ugyanis az ügy érdemi elbírálásának tárgya.²⁶

Szükséges utalni arra, hogy nem tekinthető indokolásnak a törvény szövegének egyszerű lemásolása és esetleges kifejtése. Minden olyan indokolás törvény-

¹⁹ Kádár András Kristóf – Kiss Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: Az Emberi Jogok Európai Bíróságának Előzetes Letartóztatással kapcsolatos gyakorlata. Kézírónyv Bírák számára. Magyar Helsinki Bizottság, Budapest, 2014, 10. o.

²⁰ Az előzetes letartóztatás elrendelésével kapcsolatosan kritikai hangokat fogalmaz meg Kóhalmi. Lásd: Kóhalmi László: Jogállami büntetőeljárás: véddői észrevételek. In: Jacsó Judit (szerk.) Bízalom – Társadalom – Bűnözés: V. Országos Kriminológiai Vándorgyűlés: Szeged, 2005. október 6–7. Bibor Kádó, Miskolc, 2006. 53–57. oldal

²¹ BH 2012.285.

²² ÍH 2011.145.

²³ Erre példa: Fővárosi Ítéletábla 2004. november 30. napján megtartott kollégiumi ülésen meghozott 15/2004. (XI. 30.) állásfoglalása.

²⁴ Legfelsőbb Bíróság Bkf. III. 519/2011/2.

²⁵ Kóhalmi bírálja az előzetes letartóztatás elrendelésének gyakorlatát. Kóhalmi László: A védő magyar büntetőeljárásban. In: Gál István László (szerk.) Tanulmányok Tóth Mihály professzor 60. születésnapja tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2011. 385. oldal

²⁶ Debreceni Ítéletábla Bel.II.846/2011/4., Kúria Bkf.III.4/2012/2.

ellenes, amelyet bármely más esetre alkalmazni lehet, hiszen ilyenkor nem a terhelt előzetes letartóztatását indokolja a bíró, hanem azt fejt ki, hogy a Be. szerint mikor lehet helye előzetes letartóztatásnak. Abban az esetben, ha az előzetes letartóztatást elrendelő végzés személyi bizonyíték befolyásolásának veszélyére utal, akkor az indokolásban mindig konkrétan meg kell határozni, mely személy vagy személyi körre utal a határozat. Legalább arra szükséges hivatkozni, hogy a bűncselekmény szemtanújára, a terhelt alibijét megcáfolni képes tanúra, vagy például további sértettek kihallgatására van szükség. Ha ugyanis az előzetes letartóztatást állítólag megalapozó befolyásolandó tanúkat még csak úgymond fajlagosan sem sorolja fel az indoklás, akkor a terhelt mindaddig előzetes letartóztatásba lenne tartható, amíg minden tanút meg nem találják, ki nem hallgatnak és ellentmondás esetén a terhelttel vagy más tanúval nem szembesítenek. Az előzetes letartóztatás elrendelésének oka ebben az esetben nem a tanú megfélemlítése lenne, hanem a terhelteknek a bizonyítás végéig fogságba helyezése.²⁷

Az előzetes letartóztatás hivatkozható indokai

Az előzetes letartóztatás elrendelésének általános feltétele, hogy szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmény miatt folyjon az eljárás, amelyre nézve a megalapozott gyanú fennáll, és a konkrét ügyben a nyomozás el is lett rendelve. Ezen általános okokon túl a Be. 129. § (2) bekezdés a)–d) pontjaiban rögzített különös okok fennállását kell igazolni. A strasbourgi bíróság esetjogában az előzetes letartóztatás huzamosabb fenntartását megalapozó indokok a szökés veszélye, az eljárás megghiúsításának veszélye, a bűnismétlés veszélye, a közrend védelme, és a fogvatartott biztonsága. A magyar szabályozásban a közrend védelme, és a fogvatartott biztonsága nem szolgálhat alapul a szabadságelvonásra, minthogy nincs ezen okokat megalapozó belső jogi norma.²⁸ A közrend védelme egyébként is csak kivételesen, abban az esetben szolgálhat a legsúlyosabb kényszerintézkedés alapjául a strasbourgi gyakorlat szerint, ha igazolt, hogy a közrend ténylegesen veszélybe kerül, ha a kérelmezőt szabadlábra helyezik. A közrend fenntartására utaló közbiztonság érdekei mégis megjelennek a hazai végzések indokolásában. „A vádlottakkal szemben kiemelkedő tárgyi súlyú vagy on elleni erőszakos bűncselekmények miatt van folyamatban az elsőfokú bírósági eljárás, cselekményeiknek jellege nagyfokú veszélyt jelentett a közbiztonságra megalapozottá teszi azt a következtetést, hogy szabadlábra kerülésük esetén a felelősségre vonás elől megszöknének vagy elrejtőznék-

nek.”²⁹ Megítélésem szerint azonban a közbiztonság veszélye inkább a bűnismétlést megalapozó okok köré illeszkedne.

A közrend mellett megjelenik a közérdek is a határozatok indokolásában, amire a strasbourgi bíróság is felhatalmazást ad. A *Labita kontra Olaszország* ügyben a strasbourgi bíróság úgy fogalmazott, hogy „A fogvatartás fenntartása csak abban az esetben indokolható, ha kimutatható az a valódi közérdek, amely az ártatlanság védelmének elve ellenére is nagyobb súllyal esik latba, mint a személyes szabadság tiszteletben tartásának követelménye.”³⁰

Számos esetben jelenik meg érvként az, hogy az elbírálás alatt álló ügyben a hosszabb ideje tartó kényszerintézkedés fenntartását indokoló közérdek nagyobb súllyal esik latban, mint a személyi szabadság sértetlenségének követelménye.³¹

Az enyhébb kényszerintézkedés lehetőségének vizsgálata

Az előzetes letartóztatásról szóló határozatok indokolásának szükségszerűen arra is ki kellene térniük, hogy enyhébb kényszerintézkedésre van-e, vagy miért nincs törvényi lehetőség.³² A terhelt személyi szabadságának elvonása ugyanis csak a legvégső esetben jöhet szóba, mint a legsúlyosabb kényszerintézkedés. Abban az esetben, ha az enyhébb kényszerintézkedés lehetőségével kapcsolatban a határozatban kellően színvonalas indoklás nem található, az egyezmény-sértés megállapításához vezethet.

A *Neumeister kontra Ausztria* ügyben a strasbourgi bíróság az óvadékkal kapcsolatban azt rögzítette, hogy ahogy közeledett az óvadékként felajánlott összeg mértéke ahhoz az összeghez, amelyet ésszerűen elégségesnek lehetett ítélni a kérelmező tárgyaláson való megjelenésének biztosítására úgy vált egyre nehezebben indokolhatóvá, hogy miért nem voltak hajlandóak tekintettel lenni arra. Az óvadék mértékét pedig kizárólag arra alapozni, hogy a kérelmező a vád szerint mekkora sérelmet okozott nem felel meg az 5. cikk (3) bekezdésének, ugyanis az óvadék a tárgyaláson való jelenlét biztosítására szolgál, nem pedig a sérelem orvoslását kívánja garantálni.³³

A *Hagyó Miklós kontra Magyarország* ügyben a Strasbourgi Bíróság észrevételezte, egyben kifogásolta, hogy a fogva tartás alatt nem merült fel ténylegesen az a megfontolás, hogy a kérelmezővel szemben enyhébb kényszerintézkedést, például óvadék ellenében történő szabadlábra helyezést vagy házi őrizetet alkalmazzanak. Az Emberi Jogi Bíróság mindezt *kü-*

²⁹ Kúria Bpkf.I.486/2014/2. szám

³⁰ *Labita kontra Olaszország* ügyben (26772/95. sz. kérelem, 152–153. §)

³¹ Kúria Bpkf.I.1146/2014/2., Kúria Bpkf.II.340/2014/2. szám, BH 2009.7.

³² BH 2007.217.

³³ *Neumeister kontra Ausztria* ügy 1968. június 27-ei ítélet, hivatkozva: Vincent Bergerim. 101. oldal

²⁷ Herke Csongor: Az előzetes letartóztatás elrendelése a terhelt várható magatartása alapján. Jogtudományi Közlöny, 2002. január, 13–26. oldalig.

²⁸ Kádár András Kristóf – Kiss Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: i. m. 13. o.

lönösen aggasztónak tartotta annak fényében, hogy az eljáró hatóságok az előzetes letartóztatás kezdete óta tisztában voltak a kérelmező súlyos egészségügyi problémáival. A kérelmező fogva tartását azonban fenntartották annak ellenére is, hogy egészségi állapota tovább romlott a büntetés-végrehajtási intézetben. Mindezek alapján állapította meg a bíróság, hogy a kérelmező meghosszabbított fogva tartása nem volt szükséges a büntetőeljárás sikeres lefolytatásának biztosítása érdekében.³⁴

Az X. Y. kontra Magyarország ügyben az egyezmény-sértést megalapozta, hogy nem vizsgálták meg a hatóságok, hogy a személyi szabadságot kevésbé korlátozó kényszerintézkedéssel ki lehet-e váltani az előzetes letartóztatást, hiszen a terhelt legális jövedelméből kiskorú gyermekét és családját is eltartotta, lakáshitelt fizetett, és a vele szemben korábban folyamatban volt büntetőeljárásban minden tárgyaláson megjelent.³⁵

Ezen szemléletnek megfelelően rögzítette az ítélet-tábla, hogy a Be. 60. § (2) bekezdése alapján, ha a törvény kényszerintézkedés alkalmazása esetén az érintett személy alkotmányos jogainak korlátozását megengedi, az ilyen cselekmény elrendelésének az egyéb feltételek megléte mellett is csak akkor van helye, ha az eljárás célja kisebb korlátozással járó más cselekménnyel nem biztosítható.³⁶

A házi őrizet, mint enyhébb kényszerintézkedés lehetőségének elvetése is körültekintő indokolást igényel. A házi őrizet az eljárás adott szakaszában még elektronikus nyomkövető technikai eszközzel sem alkalmas az előzetes letartóztatás különös okai közül a bizonyítási eljárás megghiúsítása és megnehezítése veszélyének kiküszöbölésére, mert az csupán a házi őrizet szabályai megtartásának hatékony ellenőrzését és a szabályok megszegése esetén a gyors rendőri intézkedést biztosítja. Más esetben azzal indokolta a Kúria a rendőrségnél rendszeresített, a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszközzel kapcsolatos védelmi érvelés elvetését, hogy a lakhelyelhagyási tilalom, illetve a házi őrizet szabályainak nyomkövető eszközzel történő ellenőrzése nem a szökés, illetve az elrejtőzés veszélyét küszöböli ki, hanem azt biztosítja, hogy a rendőrség a műszaki eszköz jelzése, rendellenes működése esetén a megfelelő, a belső szabályzatokban előírt – élőerős ellenőrzést el tudja végezni, és a terhelt szökése vagy a nyomkövető eszköz megromlása esetén a szükséges rendőri intézkedéseket mihamarabb meg tudja kezdeni.³⁷ A házi őrizet mellett sem zárható ki a bizonyítékok eltüntetésének és a tanúk befolyásolásának a veszélye, hiszen a gyanúsított távközlési eszköz útján a nyomozás látókörébe még nem került személyekkel, illetőleg a kihallgatandó tanúkkal a kapcsolatot felveheti, és őket ily módon az

ingatlan elhagyása nélkül is képes lehet a vallomásuk megtételében befolyásolni.

Az enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása ellen szólhat a kiemelkedő tárgyi súlyú és jelentős számú bűncselekmények felderítésének és bizonyításának időigényessége és bonyolultsága, illetve az előzetes letartóztatást lehetővé tevő okok halmozódása.

Lakhelyelhagyási tilalom akkor rendelhető el, ha az előzetes letartóztatással elérni kívánt célok ezzel is biztosíthatók. A törvény a lakhelyelhagyási tilalom elrendelhetőségét eleve az előzetes letartóztatás alternatívája gyanánt szabályozza. A Be. az előzetes letartóztatás helyettesíthetőségét a bűncselekmény jellegére, a terhelt személyi és családi körülményeire, vagy az eljárás során tanúsított magatartására tekintettel teszi lehetővé.

E szempontok tükrében értékelhető, ha a vádlottnak rendezettek az egzisztenciális körülményei, az a tény, hogy az eljárás folytatását soha nem akadályozta, és az elhúzódó eljárás során valamennyi idézésre megjelent. A terhelt által előzetes letartóztatásban töltött időtartam hosszára tekintettel ugyancsak különös gonddal vizsgálendő az enyhébb kényszerintézkedés alkalmazásának lehetősége.

A terhelt szökésére, elrejtőzésére alapozott előzetes letartóztatási ok indokolása [Be. 129. § (2) bekezdés a) pontja]

A Be. 129. § (2) bekezdés a) pontja szerinti előzetes letartóztatási ok, ha a terhelt megszökött, a bíróság, az ügyész, illetve a nyomozó hatóság elől elrejtőzött, vagy szökést kísérelt meg, illetőleg az eljárás során el-lene újabb, szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult. Ezen fordulat szerinti ok a legtöbb esetben mérlegelést nem, csak megállapítást igényel, ami azonban nem jelenti azt, hogy az adott körülmény megléte, illetve megállapítása kizárja a további a kényszerintézkedés szükségességében való mérlegelés lehetőségét. Ilyenkor is az adott vádlott személyére konkretizált döntést kell hozni, ami pedig feltételezi nem csak a tárgyi, hanem az alanyi szempontok egybevetett figyelembevételét.

A Be. 129. § (2) bekezdés a) pontja szerinti különös előzetes letartóztatási ok megállapítható volt abból a tényből, hogy a terhelt megszökött és huzamosabb ideig bujkált. A vádlott így elfogató parancs alapján került ismételt őrizetbe, majd előzetes letartóztatásba. A büntetőeljárás alóli kibúvás veszélyét tovább fokozó tényezőként értékelhető a terheltnek személyében rejlő társadalomra veszélyességre vonható következtetés.³⁸

³⁴ Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete a Hagyó Miklós kontra Magyarország ügyben

³⁵ X. Y. kontra Magyarország ügy (4888/08 számú kérelem)

³⁶ Debreceni Ítéletábla Bkf.II.38/2010/2., Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.194/2010/2.

³⁷ Kúria Bpkf.I.462/2014/2. szám, BH 2014.9.268.

³⁸ Debreceni Ítéletábla Bkf.II.23/2010/2., Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Bkf.I.138/2010/2.

Ezen fordulatot megalapozhatja, ha

- vádlott felkutatására irányuló rendőri intézkedések nem vezettek eredményre,
- a bejelentett lakóhelyén nem él életvitelszerűen,
- tényleges tartózkodási helye ismeretlenné vált,
- telefonon is elérhetetlen,
- a postai küldeményeket nem veszi át személyesen,
- az eljárás kezdetén ismert tartózkodási helyéről ismeretlen helyre távozott, kizárólag az elfogató parancs alapján tudta a nyomozóhatóság kézre keríteni,
- a terhelt tartózkodási helye megváltozása bejelentésének elmulasztása elrejtőzésnek minősül,³⁹
- a vádlott a bűncselekmény elkövetését követően azonnal megszökött, külföldre távozott, holott az elene folyamatban lévő büntetőeljárásról tudomása volt,
- mindezt erősíti, hogy elfogásakor hamis tartalmú okiratokkal próbálta igazolni magát,
- a terhelttel szemben az alapeljárás során újabb szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény miatt eljárás indult, ami megalapozza a Be. 129. § (2) bekezdés a) pontjának záró fordulata szerinti okát. Az előzetes letartóztatás ezen oka szerinti kockázat szempontjából közömbös, hogy az aktuális alapügy indult-e a más ügyben folyt büntetőeljárás alatt, avagy fordítva. Mindazonáltal mindez a bűnismétlés veszélyét, így az előzetes letartóztatás Be. 129. § (2) bekezdés d) pontja szerinti okát szintén megalapozza.⁴⁰

- A Kúria arra is rámutatott, hogy a szökés, elrejtőzés bekövetkezett tényére való reakció az elfogatóparancs kibocsátása, azaz közömbös, hogy magáról az elfogatóparancsról tudott-e a vádlott.⁴¹

- A terhelt tulajdonában lévő, vagy általa képviselt gazdálkodó szervezet a székhelyén, telephelyén vagy fióktelephelyén sem feltalálható, a terhelt tulajdonában álló gazdálkodó szervezet kapcsán közhitelű nyilvántartásba olyan személy került bejegyzésre a gazdálkodó szervezet képviselőjeként, akinek lakóhelye, tartózkodási helye ismeretlen.⁴²

A terhelt szökésének, elrejtőzésének veszélyére alapított előzetes letartóztatási ok indokolása [Be. 129. § (2) bekezdés b) pont]

A Be. 129. § (2) bekezdésének b) pontjában rögzített különös letartóztatási ok a terhelt szökésének vagy el-

rejtőzésének veszélyére tekintettel teszi lehetővé az előzetes letartóztatást, vagy ha más okból megalapozottan feltehető, hogy az eljárási cselekményeknél a jelenléte másképp nem biztosítható. A szökés veszélye általánosságban akkor áll fenn, ha bizonyos adatok alapján nagy a valószínűsége, hogy a terhelt kivonná magát a büntetőeljárás alól. Ebben a körben a szökés, elrejtőzés irányába ható érveket a szökés, elrejtőzés ellen szóló érvekkel szükséges összevetni.⁴³

„A (strasbourgi) Bíróság őszinte megütközésének adott hangot” a tekintetben, hogy a kérelmezőt tizenöt hónap alatt összesen egyetlen egy rövid szembesítésre vitték, más esetben nem hallgatták meg. A hatóságok által felhozott szökés veszélyét vizsgálva a bíróság úgy ítélte meg, hogy az nem mérhető fel csupán az alapján, hogy a vádlott társa kijelentései folytán a kérelmező súlyos polgári jogi és büntetőjogi szankcióktól tartott. Egyéb körülmények is közrejátszanak, így az érintett személyisége, erkölcsisége, lakóhelye, foglalkozása, jövedelem forrásai, a családjával továbbá azzal az országgal való kapcsolata, ahol az eljárás folyik ellene. Az őrizetben töltött idő függvényében szükségszerűen csökken a szökés veszélye miután az előzetes letartóztatás tartamát nagy valószínűséggel beszámítják majd a kiszabott szabadságvesztésbe.⁴⁴ Mindezen döntésből következik, hogy különös gondal kell azt is vizsgálni, hogy az előzetes letartóztatás elrendelésétől, a korábbi fenntartástól számítottnan eltelt idő alatt történt-e érdemi eljárási cselekmény.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága a *Letell Lier kontra Franciaország* ügyben a szökés veszélyével kapcsolatban emlékeztetett arra, hogy ennek megítélésakor nem lehet kizárólag a várható büntetés súlyosságára hivatkozni, azt egy sor más elem fényében kell felmérni. A szökés esélyét a terhelt személyiségére, lakóhelyére, jövedelmére, foglalkozására, családra, egyéb kötésekre való figyelemmel kell felmérni. Olyan tényezőket is figyelembe kell venni, mint a terhelt erkölcsisége, lakhatása, foglalkozása, munkahelye, vagyona, családi kapcsolatai, az országhoz való kötődései.⁴⁵ A szabadlábra helyezési kérelmek elbírálásakor a szökés veszélye nem mérhető fel pusztán azon az alapon, hogy milyen súlyos büntetéssel kell a terheltnek szembenéznie.⁴⁶

A strasbourgi bíróság Magyarországot marasztaló döntésben a kérelmezőt zsarolás minősített esetével kereskedéssel, üzletszerű kéjtelgességgel gyanúsították. A bíróságok ismétlődően a súlyos szankció kilátására figyelemmel fennálló szökés és elrejtőzés veszélyére, valamint a nyomozásba való tanúk befolyásolásával és megfélemlítésével történő beavatkozásra hivatkoztak. Az Emberi Jogok Európai Bírósága úgy vélte, hogy az

³⁹ Debreceni Ítéletábrla Bkf.I.102/2009/2. számú végzés

⁴⁰ Kúria Bfv.III.175/2014/7. szám

⁴¹ Kúria Bpkf.II.259/2014/2. szám

⁴² Gál István László: Új magyar büntetőjog a XXI. században: szemelvények az új Btk. Különös részének újdonságaiból. Jogtudományi Közlöny, 2015/7–8. szám, 325–336. oldal (336. oldal)

⁴³ Debreceni Ítéletábrla Bnyf.II.394/2008/2.

⁴⁴ Neumeister kontra Ausztria ügy 1968. június 27-i ítélet, hivatkozva Vincent Berger: i. m. 101. oldal

⁴⁵ Letell Lier kontra Franciaország ügy (12369/86. sz. kérelem), hivatkozva Vincent Berger: i. m. 104. oldal, Kádár András Kristóf – Kiss Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: i. m. 15. oldal

⁴⁶ Európai Jogi Füzetek 1997/2. szám 44. oldal, Európai Jogi Füzetek 1998/3. szám 20. oldal

idő múlásával ezen megfontolások már nem voltak elegendők, különösen, hogy a vádak tárgyi súlyán kívül a bíróságok az eljárás egyetlen szakaszában sem hoztak fel érvet annak alátámasztására, hogy a kérelmező megszökhet vagy elrejtőzhet, amit a bíróság zavaronak talál annak fényében, hogy eredetileg maga a kérelmező jelentkezett a rendőrségen. A bíróság számára ebben az összefüggésben lényegtelen, hogy a kérelmező egyik társa elszökött és elrejtőzött, mivel az a körülmény semmilyen hatással nem volt a kérelmező előre látható magatartására.⁴⁷

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete a *Hagyó Miklós kontra Magyarország* ügyben a döntését részben arra alapozta, hogy a vádak súlyossága önmagában nem képezhetett elégséges alapot a kérelmezőnek az egész kérdéses időszakban történő fogva tartásához. Mindez egyértelműen jelzi, hogy azon korábbi, és részben még ma is élő bírói gyakorlat, mely szerint az 'alapos gyanút' képező cselekmény tárgyi súlya önmagában megalapozhatta az előzetes letartóztatást elrendelését⁴⁸, már nem tartható fenn. Ennek ellenére igen gyakran megjelenik azon érv az előzetes letartóztatást fenntartó végzéseken, hogy az eljárás tárgyát képező bűncselekmények törvényi fenyegettsége önmagában is olyan mértékű, amely megalapozhatja a szökés, elrejtőzés veszélyét, amely miatt megalapozottan feltehető, hogy a terhelt az eljárás alól kivonná magukat.⁴⁹

Más esetben a Kúria azt hangsúlyozta, hogy a bűncselekmény büntetési tételben kifejeződő tárgyi súlya önmagában, az előzetes letartóztatásban töltött idő tartamához hasonlóan nem elegendő érv, csupán egy szempont. A tárgyi súly csak a konkrét ügy speciális jellemzőivel együtt jut szerephez, illetve ad következtetési alapot.⁵⁰ Még elvi határozatban is arra az álláspontra jutott a legfőbb bírói fórum, hogy abban az esetben, ha az emberölés büntetékének életfogytig tartó szabadságvesztéssel is fenyegetett súlyosabb minősítését több körülmény is megállapíthatóvá teszi, akkor ez a terhelt szökésének, elrejtőzésének veszélyét olyan mértékben alapozza meg, hogy azzal szemben a terhelt kedvező személyi körülményeire hivatkozás súlytalan, és az előzetes letartóztatásnál enyhébb kényszerintézkedés szóba sem kerülhet.⁵¹

A Bírósági Határozatokban is közzétett döntés utalt arra, hogy az előzetes letartóztatás feltételeinek vizsgálatánál konkrét, az adott ügyre vonatkozó tényeken alapulhat az a következtetés, hogy fennáll a szökés, elrejtőzés vagy a bűnismétlés veszélye. A hosszú időn át tartó kényszerintézkedés fenntartását az a közérdek indokolhatja, ami nagyobb súllyal esik latba, mint a személyi szabadság sérthetlenségének követelménye (*Emberi Jogok Európai Bírósága, Imre kontra*

Magyarország ügye). Az előzetes letartóztatás feltételeinek vizsgálatánál annak a következtetésnek, mely szerint fennáll a szökés, elrejtőzés veszélye tényeken kell alapulnia. Az Emberi Jogok Európai Bírósága több esetben kifejtette, hogy az elhúzódó fogva tartás csak akkor lehet indokolt, ha az ártatlanság vélelme ellenére a kényszerintézkedés fenntartását a közérdek indokolja, ami nagyobb súllyal esik latba, mint a személyi szabadság tiszteletben tartásának követelménye. A szökés veszélyére való hivatkozást azonban emellett is konkrét, kizárólag az adott ügyre vonatkozó tényekkel kell alátámasztani (*Imre kontra Magyarország ügy*). Az, hogy a vád tárgyává tett bűncselekmény nagy tárgyi súlyú, illetve az emiatt kiszabható szabadságvesztés tartama igen súlyos valóban ilyen tény, önmagában azonban csak ebből az a következtetés, hogy terhelt jelenléte az eljárási cselekményeknél a továbbiakban sem biztosítható másképp, mint a szabadság elvonásával járó és hosszú ideje tartó kényszerintézkedéssel még nem vonható le. Ebből a következtetéshez vizsgálni kell az egyéb, elsősorban a terhelt személyéhez fűződő körülményeket is. A Legfelsőbb Bíróság arra mutatott rá, hogy a terhelt elfogása előtt állandó munkahellyel és lakóhellyel rendelkezett, életviszonyai rendezettek voltak, így személyi körülményei nem támasztják alá, hogy a legsúlyosabb kényszerintézkedés fenntartása több mint két év után is indokolt lenne.⁵²

Az előzetes letartóztatás fenntartásának azon okból, amely szerint a vádlott szökésétől, elrejtőzésétől kell tartani, konkrét tényeken kell nyugodnia. Az előzetes letartóztatás szükségességét mindig a Be. szerinti különös okok és a konkrét ügy speciális jellemzőinek egybevetésével kell vizsgálni. A bűncselekmény – büntetési tételben kifejeződő – tárgyi súlya önmagában az előzetes letartóztatásban töltött idő tartamához hasonlóan nem elegendő érv, csupán egy szempont.⁵³ A szökés, elrejtőzés veszélyére való hivatkozást a bűncselekmény tárgyi súlyán túl is az ügyre és a terheltre vonatkozó tényadatokkal kell alátámasztani.⁵⁴

Rendszeresen előfordul, hogy a védői fellebbezésben történik utalás arra, hogy a döntés, és általában a magyar bírói gyakorlat ellentétes az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény rendelkezéseivel. Ennek kapcsán az egyik esetben a védő hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlatára, ezen belül is irányadónak tekintve a *Darvas kontra Magyarország* ügyben 2011. január 11-én, valamint a *Neumeister kontra Ausztria* ügyben 1968. június 27-én hozott ítéleteket. A Kúria azonban rámutatott, hogy a védelem által hivatkozott esetekben – ellentétben a konkrét üggyel –, a nyomozási szakaszban elrendelt és fenn-

⁴⁷ A-B kontra Magyarország, 2013. április 16.

⁴⁸ BH 1996.578., BH 1995.505., FBK.1993/33

⁴⁹ Kúria Bpkf.III.350/2014/2. szám, Kúria Bpkf.II.340/2014/2. szám, Kúria Bpkf.II.929/2014/2. szám

⁵⁰ Kúria Bpkf.I.531/2014/2. szám

⁵¹ Kúria B.1/2014. számú elvi határozat

⁵² BH 2009.7.

⁵³ BH 2007.403., Kúria Bpkf.I.531/2014/2. szám

⁵⁴ BH 2014.268.

tartott megalapozatlan, illetve indokolatlanul hosszú tartamú kényszerintézkedés elrendelését, illetve fenntartását kifogásolta az Emberi Jogok Európai Bírósága. Ehhez képest a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés hosszú tartama önmagában is megalapozza a szökés, elrejtőzés veszélyét, és ennek megakadályozása leghatékonyabban az előzetes további fenntartásával biztosítható.⁵⁵

Úgy vélem, hogy az új büntetőeljárási törvény kodifikálása során a német megoldáshoz hasonlóan érdemes elgondolkozni azon, hogy konkrétan meghatározott, kimagasló büntetési tétellel fenyegetett bűncselekmények esetén pusztán ezen okból elrendelhető és fenntartható legyen az előzetes letartóztatás. A strasbourgi bíróság jelenleg jogosan hiányolja az érveket, és a megfelelő indokolást, hiszen a hatályos büntetőeljárási törvényben nincs olyan letartóztatási ok, amely pusztán a büntetési tételre lenne alapozható. A bűncselekmények büntetési tételben is kifejeződő kiemelkedő tárgyi súlya valójában olyan körülmény, amely nem önmagában való, hanem mögötte adatok vannak, amelyek tisztázása végett folyik a büntetőeljárási. Nyilvánvaló azonban, hogy a törvényi fenyegetettségnek hatása van a terhelt személyére, ami értelemszerűen függ a fenyegetettség mértékétől. Ez pedig nem hagyható figyelmen kívül a bizonyítás érdeke, illetve a folyamatban lévő bizonyítási eljárásban biztosítandó gyanúsított, majd vádlotti jelenléthez fűződő törvényi érdek szempontjából.

A szökést, elrejtőzést valószínűsítő tényezők a következők lehetnek a bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlya, és magas büntetési tétellel fenyegetettsége mellett:

(Az elrejtőzés veszélyre nagyjából ugyan azok a körülmények utalnak, mint a szökés veszélyére, bár vannak olyan cselekmények, amelyek inkább szökési előkészületekre jellemzőek, például a repülőjegy vásárlás, külföldi szállásfoglalás, munkahelyen felmondás.⁵⁶),

- a szocializálódottság hiánya,
- hajléktalan állapot,
- a terhelt külföldön tulajdonnal, vállalkozással, bankszámlával bír,
- fiatalabb életkor, ami nagyobb mozgékonytágot feltételez, különösen, ha egyedülálló,
- szökés veszélye különösen fennáll a gyenge, labilis jellemű embereknél, azoknál, akik szerencsejátékra hajlamosak, esetleg drogfüggésben szenvednek,⁵⁷
- állandó munkahely, foglalkozás, szakma, jövedelem hiánya is gyengíti az adott helyhez való kötődést, egyes szakmák pedig külföldön is jól hasznosíthatóak,

- állandó jövedelemforrás hiánya, de ezzel ellentétesen az ingó vagyon léte, vagy megfelelő anyagi háttér a büntetőeljárás előli akár huzamosabb ideig tartó elrejtőzésre lehet alkalmas,

- egyedülálló, gyermektelenül felmerül a kötődés hiánya,

- a vádlott a kiskorú gyermekéről ténylegesen nem gondoskodik⁵⁸, a kiskorú gyermek gondozása jelenleg más személynél biztosított,

- pszichológus-szakértői véleményre tekintettel – amely szerint a vádlott családi kötődése alacsony hőfokú,

- feltűnő lakcímcseré, állandó tartózkodási lakhely hiánya,

- eljárás során tett esetleges nyilatkozatok,

- szökési kísérlet, elfogatóparancs alapján történő kézre kerülés, (adat került fel az eljárás során arra, hogy elfogását megelőzően előkészületeket tett arra, hogy lebukása esetére a hatóságok előli elszökését, illetve külföldre távozását megszervezze,⁵⁹

- hamis név és papírok használata,

- szökési előkészületek,

- szervezett bűnözői csoportokkal való kapcsolat,
- meg nem térített nagyobb mértékű kár, különösen, ha annak megtérítésére nem is látszik remény,

- a vádirat szerinti bűncselekmény huzamos, hosszabb időn keresztül történő szervezett elkövetése, valamint a bűncselekményből származó anyagi haszonszerzésre törekvés a bűnözői életforma kialakítása és folytatása ugyancsak a szökés, elrejtőzés veszélyét fokozó tényező,

- a külföldi kapcsolatok megléte, adatok arra, hogy más országok bűnözőivel is kapcsolatot tart fenn, a folyamatban lévő büntetőeljárásnak külföldi szála is van,

- a terhelt életkora és eddigi életvitele alapján is viszonylag nagyobb mozgékonytágot lehet feltételezni, amire többszöri külföldre utazásból – többek között az Egyesült Államokba – is lehet tényszerű következtetést levonni, egyedülálló, nőtlen, gyermektelen családos állapotú és saját vagyon hiánya miatt is könnyen mobilizálható személy,

- általában a szökés veszélye fokozottan fennáll a gyenge, labilis jellemű embereknél, illetve azoknál is akik drogfüggésben is szenvednek,

- a vagyontalan, ingatlanlannal nem rendelkező könnyebben változtat helyet, könnyen mobilizálható, nagy vagyon viszont szökés esetén megélhetési forrásként szolgálhat, lehetőséget nyit új életet kezdeni,

- a vádlottak megfelelő anyagi háttérrel rendelkeznek a bíróság előli, akár huzamosabb tartamú elrejtőzéshez, (A nagyobb vagyon a szökés, elrejtőzés veszély elleni érv is lehet, hiszen egy adott (ingatlan) vagyon kötődhet egy adott helyhez, helyiséghez, országhoz.

⁵⁵ Kúria Bpkf.I.529/2014/2. szám

⁵⁶ Herke: i. m. 13–26. oldal

⁵⁷ Az okokat elsőként Herke Csongor gyűjtötte csokorba hivatkozott tanulmányában, melyeket ugyancsak beépítettem a felsorolásba. Herke: i. m. 13–26. oldal

⁵⁸ Debreceni Ítéletábla Bkf.II.23/2010/2., Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Bkf.I.138/2010/2.

⁵⁹ Debreceni Ítéletábla Bnyf.II.165/2015/2. szám

Ennek a súlyát lényegesen csökkenti az, ha a nyomozó hatóság a terhelt ismert vagyonát zár alá vette.)

- gyanúsítás, vád szerinti bünszervezetben történt elkövetési mód, bünszövetséghez, bűnbandához való tartozás, szervezett bűnözésre utaló jelek.

A bíróság a Be. 129. § (2) bekezdés b) pontjában írt ok fennállását megállapíthatónak tartotta, ugyanis a terhelt esetében a konkrét ügy speciális jellemzői kapcsán nem lehet figyelmen kívül hagyni a vádiratban terheltre rótt cselekmények hosszabb ideig tartó és körültekintően megszervezett elkövetését, amely mögött valójában a bűnözés megszervezésének ismérvei fedezhetőek fel. Ez a szervezett elkövetési mód a fokozott társadalomra veszélyességén túlmenően a benne résztvevők személyében rejlő, a konspirációban megnyilvánuló a társas elkövetéssel együtt járó hangsúlyosabb értékelést igényel. Ilyen esetben a büntetlen előélet jelentősége eleve kisebb vagy akár el is enyészhet a kényszerintézkedés fenntartásának alapjául megállapított indok nyomatékának értékelése körében. A vádlott terheltre rótt bűncselekmények hosszabb időre szóló összehangolt működést célzó szervezetsége olyan - a felrótt bűncselekmények büntetési tételben kifejeződő kiemelkedő tárgyi súlyán túlmenő, személyben rejlő kockázatot mutató - körülmény, mely miatt a szökés, elrejtőzés veszélye reális, és amelyre tekintettel megalapozottan feltehető, hogy a terhelt jelenléte az eljárási cselekményeknél másképp nem biztosítható,⁶⁰

- a terhelt fényképével készült, más nevére készült személyi okmányok lefoglalása,

- adatok felmerülése arra, hogy előzetes letartóztatásának megszüntetése esetén Dél-Afrikában található ingatlanába távozna,

- a házi őrizet, lakhelyelhagyási tilalom szabályainak megszegése,

- előző büntetése alól is kivonta magát,

- az elkövetés körülményei, a vádlottak életvezetési körülményei,

- a vádlott a bejelentett lakóhelyén letartóztatása előtt sem tartózkodott, hajléktalan életmódot folytatott,

- rendezetlen személyi körülménye,

- a külföldi állampolgárságú, magyarországi kötődéssel, Magyarországon megélhetést biztosító jövedelemmel nem rendelkező, az ország területén csak átutazó, Magyarországon bejelentett lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel, Magyarországon családi kötődéssel nem rendelkező, magyarországi egzisztencia hiánya,⁶¹ (Szükséges azonban utalni arra, hogy az állampolgárság alapján történő különbségtétel aggályos lehet az Európai Emberi Jogi Bíróság előtt, hiszen egy stabil egzisztenciájú, családi kötődésű terhelt esetében még más tagállami lakóhely esetén sem szükségszerű a szökés, elrejtőzés veszélye.);

- bűnözésből származó vagyonát ismeretlen helyre elrejtette,

- előkészületek arra, hogy lebukása esetén a hatóságok elől elszökik, illetve külföldre távozik,

- valótlan adatokat tartalmazó személyi okmányok készítés,

- szabályszerű idézésre nem jelent meg a terhelt.

Nem lehet azonban egyetlen okot sem kizárólagosan értelmezni. Előfordult, hogy a vádlott az egyik folytatólagos tárgyaláson szabályszerű idézés ellenére nem jelent meg, s a bíróság a mulasztás igazolásaként általa előadottakat nem fogadta el, azonban ezen egy mulasztásból nem lehet a későbbi egész eljárásra vonatkozó következtetést levonni, hiszen az előzetes fogvatartásban töltött idő előrehaladtával a bűnözői kapcsolatok meglazulásával, megszűnésével nem csak a bűnisméltés reális veszélye szűnhet meg [Be. 129. § d) pont], hanem az idő előrehaladta lecsökkenti vagy meg is szüntetheti a sikeres szökés lehetőségét, illetőleg annak veszélyét.⁶²

- Annak is jelentősége lehet, hogy a terheltet korábban erőszakos bűncselekmény miatt már szabadságvesztésre ítélték, és e szabadságvesztést a börtönbüntetés végrehajthatóságának elévülése miatt nem lehetett végrehajtani, mivel a végrehajtás érdekében ellene kibocsátott elfogatóparancs az elévülési időn belül nem vezetett eredményre;

- a terhelt szakmája, szakismerete, speciális tudása (például számítógép szervizes szakmája) olyan tudást és ismeretet jelent számára, ami akár külföldön is jól hasznosítható,⁶³

- a bünszövetséghez, bünszervezethez való tartozás, és a szervezett bűnözésre utaló jelek;

- A szökés, elrejtőzés irányába ható érv a terhelt többszörösen büntetett előlétele. A terhelt előlétele alapján is lehet következtetni az esetleges szökési szándékára. Az előéleten belül is vizsgálhatja a bíróság, hogy volt-e már büntetve és ha már volt, akkor korábbi eljárásban, eljárásokban mennyire tett eleget megjelenési kötelezettségének, mennyiben tanúsított olyan magatartást, amely a büntetőeljárás alóli menekülésre utal. Egy többszörösen büntetett előléletű, esetleg az alvilágban is jártas terhelt számára a szökés, elrejtőzés sokkal könnyebb lehet, mint egy első büntettesnek. Ismerheti, hogy melyek azok a helyek, ahol a hatóság elől huzamosabb ideig el lehet rejtőzni, mik ennek a fortélyai, esetleg hogyan lehet hamis papírokhoz jutni.

A szökés, elrejtőzés elleni érvként felhozhatóak a következők:

- a büntetőeljárás elhúzódása, hosszantartó kényszerintézkedés, (Arra is találhatunk azonban döntést, mely szerint „az előzetes letartóztatásban töltött hosszabb idő önmagában az előzetes letartóztatás szük-

⁶⁰ BH 2007.403., a Legfelsőbb Bíróság Bkf.II.193/2007. számú ügy

⁶¹ Kúria Bpkf.II.1268/2014/2. szám, Kúria Bpkf.I.1129/2014/4. szám, Fővárosi Ítéltábla Bel.1.10030/2014/2, Fővárosi Ítéltábla 1.Bel.10.654/2014/2.

⁶² Debreceni Ítéltábla Bel.II.500/2011/2. számú végzése

⁶³ Debreceni Ítéltábla Bkf.II.38/2010/2., Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.194/2010/2.

ségességét kizáró érv nem lehet.⁶⁴⁾ A több mint három és fél évet előzetes fogva tartásban töltött vádlott esetében, akinek feltételes szabadságra bocsátása sem kizárt, a nem jogerős büntetés tartamából a szökés, elrejtőzés veszélyére nem lehet következtetni. Ezt megerősíti, hogy édesanyja súlyos beteg, aki ma már közvetlenül a vádlott tartására szorul, így a Be. 327. § (2) bekezdésében és a 129. § (2) bekezdés d) pontjában foglalt okok már nem állnak fenn, ezért a Legfelsőbb Bíróság az előzetes letartóztatást megszüntette, egyben a terhelt szabadlábba helyezését rendelte el.⁶⁵ Mindezzel némileg ellentétes döntés szerint a „A kényyszerintézkedés elrendelése, illetve fenntartása szempontjából a vádlott családjának szociális helyzete, vagyoni, jövedelmi viszonyai, illetve a családtagok egészségi állapota olyan körülmények, amelyek nem vehetők figyelembe.”⁶⁶

- A terhelt életkora, családi állapota, gyermekekről, más hozzátartozókról történő gondoskodás, rendezett családi háttér,

- a szülei tulajdonában álló lakcímen lehetősége van állandó tartózkodásra,
 - munkavállalási szándék,
 - családtag (szülő, gyermek, feleség) betegsége,
 - állandó bejelentett lakóhely, („A vádlott által bejelentett a szülei lakcímén lévő állandó lakóhely lehetősége önmagában nem zárja ki a szökés veszélyét. Ugyancsak nem zárja ki a lehetséges munkaviszony sem, hiszen vizsgálni kell mennyire kötődik munkájához, arra mennyire van rászorulva, ott hagyhatja-e a munkahelyét az eljárás alóli menekülés céljából. A vádlott előzetes letartóztatása előtt állandó bejelentett munkahellyel nem rendelkezett, ami erősítené az adott munkahelyhez való kötődését.”⁶⁷⁾

- a szocializálódottság,
 - a konszolidált körülmények léte,
 - külföldi kapcsolatok hiánya,
 - idősebb életkor,
 - a bűncselekmény kisebb súlya,
 - büntetlen előélet,
 - vallásos meggyőződés,
 - szilárd jellem,
 - hosszabb ideje egy munkáltatónál fennálló munkaviszony,
 - helyhez kötött vállalkozás léte,
 - speciálisan helyi klientúrára,
 - egy adott ország klientúrájára épülő szakma, például jogász, színész, tanár közigazgatásban dolgozó főleg, ha nincs más jövedelem forrása,
 - rendezett anyagi körülmények,
 - nehezen mobilizálható vagyon, például ingatlanok, termőföldek, vállalkozások,

- állandó bejelentett lakcím, tartózkodási hely, ahonnan a terhelt idézhető.

Az állandó lakóhely megléte önmagában még nem zárja ki a szökés veszélyét továbbá a bejelentett munkaviszony sem, hiszen vizsgálni kell, hogy mennyire kötődik munkájához, arra mennyire van rászorulva, otthagynak-e munkahelyét az eljárás előli menekülés céljából. Az eljárás adatai, köztük a terhelt vallomása szerint is a fő megélhetését nem helyhez kötött munkahely jelentette, így az a szökés, elrejtőzés veszélyét nem zárja ki.

- Az eljárás alatti őszinte, megbánó magatartás,
 - rossz egészségi állapot,
 - szervezett bűnözéssel való kapcsolat hiánya,
 - okozott kár megtérítése,
 - nem szökött meg, nem voltak szökésre irányuló előkészületei,
 - a lakhelyelhagyási tilalom alatt annak szabályait nem szegte meg,
 - a hatóság idézéseire maradéktalanul megjelent,
 - házastárs, főleg ha kiskorú vagy idős ember tartásáról gondoskodik kivéve, ha családtag sérelmére történt az elkövetés,
 - rendezett családi kapcsolatok, kiskorú gyermek tartása, róluk való gondoskodás,
 - más büntetőeljárás nincs ellene folyamatban,
 - hosszabb idejű előzetes letartóztatásban töltött idő,
 - bejelentett, állandó munkahely és rendszeres jövedelem,
 - az előzetes letartóztatás megszüntetése mellett a másik ügyben nyomkövetővel történő ellenőrzés melletti házi őrizet alkalmazására került sor, és amíg a vádlott előzetes letartóztatását ezen ügyben ismétleten foganatba nem vették, a vádlott annak szabályait nem szegte meg.

Mindezzel részben ellentétes döntés szerint „A lakhelyelhagyási tilalom szabályainak megtartása - a nem jogerős bírósági ítélet ismerete előtt - olyan törvényi kötelezettség teljesítése, amelynek megszegése súlyosabb kényyszerintézkedés elrendelését is maga után vonhatja, következésképpen önmagában e törvényi előírások megtartásából - immár a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamának ismeretében - még nem lehet a szökés, elrejtőzés veszélyének a hiányára következtetni.”⁶⁸

- A jelen ügyben a vádlott a nyomozás során együttműködő volt, nem kívánta magát kivonni a büntetőeljárás hatálya alól.

- Idős életkora, igazolt betegségei folyamatos orvosi ellátását teszik szükségessé. Ezen személyi körülmények ismeretében a terheltnél a szökés, elrejtőzés kockázata nem áll fenn, ha az életét veszélyeztetné azzal, ha kivonná magát az orvosi ellátás, felügyelet alól. A szökés, elrejtőzés ellen ható érv így az, ha egészségi állapota szabadságvesztése alatt jelentősen megromlott, (példaként említhetőek a cukorbetegség, művese-

⁶⁴ Debreceni Ítéletábla Bkf.II.38/2010/2., Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.194/2010/2.

⁶⁵ BH 2009.42., a Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.894/2008.

⁶⁶ Kúria Bpkf.III.305/2014/2. szám

⁶⁷ Debreceni Ítéletábla Bkf.II.38/2010/2., Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.194/2010/2.

⁶⁸ Kúria Bpkf.III.202/2014/2. szám

kezelésre járók, egyes daganatos megbetegedésben szenvedők, súlyos magas vérnyomás betegségben szenvedők, mozgáskorlátozottak),

- gyermekét váró kismama,
- Magyarországon jelentős vagyoni érdekeltséggel rendelkezik,
- a terhelt beismerő vallomása,
- rendszeres munkavégzés, valamely hivatás, vállalkozás hosszabb idő óta történő folyamatos gyakorlása,
- a kár megtérítése.

A bizonyítás meghiúsításának, megnehezítésének veszélyére alapított előzetes letartóztatási ok indokolása [Be. 129. § (2) bekezdés c) pont]

A Be. 129. § (2) bekezdés c) pontjában meghatározott előzetes letartóztatási ok az, ha megalapozottan feltehető, hogy szabadlábon hagyása esetén, különösen a tanúk befolyásolásával vagy megfélemlítésével, tárgyi bizonyítási eszköz, okirat megsemmisítésével, meghamisításával vagy elrejtésével meghiúsítaná, megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást. A megalapozott feltevés lényegében egyfajta jövőbeli cselekményekre, körülményekre vonatkozó gyanú. Kétségtelenül a jövőre vonatkozó feltevéseket esetenként nehézkes adatokkal alátámasztani, s éppen ez az oka annak, hogy az ilyen feltevéseken alapuló előzetes letartóztatási hivatkozásokat sokan megkérdőjelezik. Erre a letartóztatási okra is igaz azonban, hogy csak tényekből levont következtetésekkel lehet rá hivatkozni. A hivatkozás természetesen csupán egy feltevés marad azonban követelmény erre a feltevésre, hogy az megalapozott legyen. A különös letartóztatási okokat az ügyészi indítványnak tényekkel kell alátámasztani és természetesen az ügyészi indítványból ki kellene, hogy tűnjön, hogy melyik az az érv, amely ezt a letartóztatási okot támasztja alá.⁶⁹

Az Európai Emberi Jogi Bíróság 2013. április 16-ai *A-B kontra Magyarország* ügyében hozott döntése értelmében az előzetes letartóztatás indokai csakis együtt, egymást erősítve értelmezhetőek. A strasbourgi testület szerint az eljáró hazai bíróságok döntő jelentőséget tulajdonítottak a tanúk kérelmező általi befolyásolásának veszélyére. Indokolásaik azonban a kérelmező és társai terhére rótt bűncselekmények szervezett jellegén kívül semmilyen ilyen veszélyre utaló konkrét elemet nem tartalmaztak. Igaz, hogy az egyik tanú számára kibocsátott idézést az egyik vádlottnál találták meg, az azonban nem világos, hogy ez

a személy maga a kérelmező volt-e s ez olyan körülmény, amely a bíróság szemében még a tanúvédelem fontosságát emlékeztetben tartva is csökkenti ezen megfontolás relevanciáját. A bíróság számára a szervezett bűnözés vádjára hivatkozó meglehetősen általános érvelés nem ad magyarázatot az elhúzódozó tartamú letartóztatásra, különösen annak fényében, hogy a hatóságok csekély érdeklődést mutattak a kevésbé szigorú intézkedések megfontolása tekintetében és ismétlődően elutasították a kérelmező óvadék ellenében történő szabadlábra helyezés iránti kérelmeit.⁷⁰

A nyomozás kezdetén a bonyolult ügyben az összebeszélés veszélye is oka lehet a letartóztatásnak. Hosszabb távon azonban a nyomozás követelményei már nem alkalmasak még ilyen ügyben sem az őrizet jogszerűvé tételére a dolgok rendes menetében, amikor az állított veszély csökkent az időmúlással a nyomozás lefolytatása során, amikor már vallomásokot tettek és az ügy alátámasztását végrehajtották.⁷¹

A bizonyítás megnehezítése vagy veszélyeztetése mellett felhozható okok:

- Azon személyeknél, akik a vád szerint a bünszervezet vezetői, ezen pozícióból fakadóan esetükben feltétlen tartani lehet a bizonyítási eljárás megnehezítésétől.

- A terheltekkel összefüggésben befolyásolási kísérletek történtek.

A terheltek összebeszélése, amely a bizonyítási eljárást megnehezítené, esetleg meghiúsítja nem egyértelműen felhozható letartóztatási indok. Nincs ugyanis tilalmazva a terheltek összebeszélése a törvényben, még valótlan is mondhatnak vallomásukban. Az összebeszélés mégis hordozhat jelentős kockázatokat az eljárás eredményességére nézve. A c) pontos fennállását annak megalapozott feltevésére alapította a bíróság, hogy további gyanúsítottakkal történő összebeszéléssel megnehezítené vagy veszélyeztetné a bizonyítást.⁷²

A Kúria döntésében a „Be. 129. § (2) bekezdés c) pontjában rögzített előzetes letartóztatási ok azért áll fenn, mert a vádirat szerint a harmadik elkövető társ jelenleg is szökésben van, ellene nemzetközi elfogatóparancs van kibocsátva, ezért alappal lehet tartani attól, hogy az egyébként külföldi állampolgárságú, magyarországi tartózkodási hellyel nem rendelkező II. rendű vádlott szabadlábra kerülése esetén a szökésben lévő társal felvenné a kapcsolatot, ekképp törekedne a harmadik társal összefüggően a bizonyítás meghiúsítására és megnehezítésére.”⁷³ Szükséges azonban megjegyeznünk, hogy ezen érv minden több terheltet érintő büntetőügyben lenne felhozható. Teljesen természetes reakció lehet a terheltek részéről a

⁶⁹ A-B kontra Magyarország, 2013. április 16

⁷¹ Európai Jogi Füzetek 1997/2. szám 44. oldal

⁷² Miskolci Törvényszék 11.Bny.49/2015/2. szám, Debreceni Ítéltábla Bnyf.II.413/2015/2. szám

⁷³ Kúria Bpkf.II.10/2014/2. szám

⁶⁹ Debreceni Ítéltábla Bnyf.II.394/2008/2.

vallomások egyeztetése, ami azonban az eljárási érdek szempontjából kétségtelenül hordoz kockázatokat.

- A kihallgatandó tanúk túlnyomó része a vádlott lakókörnyezetéből kerül ki, akikkel részben ismeretségi, részben hozzátartozói viszonyban van,

- tanúkat, kihallgatni tervezett személyeket előnyös vallomás tételére, hamis vallomás tételére, valótlán tartalmú, visszadátumozott szerződések készítésére igyekezett rávenni,

- terhelt részéről az eljárás többi szereplőjét fenyegetés érte,

- adatok arra nézve, hogy a terhelt közli beszélgető társaival, hogy a rendőrségi kihallgatáson mit kell majd vallani,

- adatok arra, hogy a terhelt illetőleg a védelem által bejelentett tanúknál felmerült a betanítottság gyanúja, ami az azonos kérdésekre adott azonos válaszok mellett a kontrol kérdéseknél történő elbizonytalanodásból volt lemérhető,

- megkeresték a tanút olyan célból, hogy az ügygel kapcsolatosan hamis tanúzásra bírják rá,

- ha a büntetőeljárásnak tárgya több hamis illetőleg színlelt dokumentum és szerződés, nem zárható ki illetőleg megalapozott feltevés vonható tárgyi bizonyítási eszközök okiratok meghamisítására esetleg elrejtésére,

- fogvatartásból kijuttatott leveleiben másokat hamis vallomás tételére, visszadátumozott szerződések elkészítésére igyekezett rábírní,

- már az adóigazgatási eljárásban (illetve a büntetőeljárást megelőző közigazgatási eljárásban) is az eljárás megnehezítésére törekedett, és azt akarta elérni, hogy az érintett cégek vezetői a bünszervezet számára kedvező vallomást tegyenek.

Az eljárás megnehezítése ellen felhozható érv lehet:

- beismerő vallomást tett a terhelt,
- az eljárás elhúzódása.

A strasbourgi bíróság esetjoga abban is egyértelmű, hogy a nyomozás végének közeledtével az eljárás meghúzásának veszélye már nem lehet hivatkozási alap a szabadságelvonásra. Emellett az is egyezményesítéshez vezet, ha hosszú idő elteltével a nyomozás azért nem közeledik a végéhez, mert a hatóságok nem tanúsítanak 'különös gondosságot'.⁷⁴ Amennyiben a nyomozó hatóság indokolatlanul késlekedik egyes eljárási cselekmények foganatosításával, az egyúttal arra a következtetésre is alapot ad, hogy álláspontja szerint a kérdéses ügygel összefüggésben nem áll fenn olyan nyomós közérdek, amely a soronkívüliséget szükségessé teszi. Ilyenkor azonban a bíróság is aggálytalanul levonhatja azt a következtetést, hogy hiányzik az a körülmény is, amely a szabadságelvonás fenntartását valóban indokoltá teszi.⁷⁵

A terhelt bűnismétlésére alapított előzetes letartóztatási ok indokolása [Be. 129. § (2) bekezdés d) pont]

A Btk. 129. § (2) bekezdés d) pontja szerinti különös előzetes letartóztatási ok, ha megalapozottan feltehető, hogy a terhelt szabadlábon hagyása esetén a megkísérelt vagy előkészített bűncselekményt véghezvinné. A d) pontos előzetes letartóztatási ok első fordulatanál egy még kísérleti vagy előkészületi szakban lévő bűncselekmény miatt rendel el a bíróság előzetes letartóztatást azért, mert fennáll a bűncselekmény befejezésének a veszélye. A bűncselekmény befejezésének a veszélyénél sem maradhat a bíróság az általános megállapításoknál, hiszen szinte minden befejezetlen bűncselekmény esetén fennállhat a lehetőség, hogy a terhelt megpróbálja azt befejezni. A végzésben tehát adatokkal kell alátámasztani, hogy miért áll fenn az elkövetés befejezésének a veszélye. Meg kell indokolni mi támasztja alá, hogy egyáltalán be lehet fejezni a bűncselekményt (objektív lehetőség fennáll) és azt, hogy a terhelt be is kívánja fejezni (szubjektív viszonyulás). A kettő közül az előbbit lehet inkább adatokkal alátámasztani a terhelt szubjektumára cselekedeteiből, például újabb eszköz vásárlása, kijelentéseiből, például sértett megfenyegetése, a megbánás hiányából, a terhelt életkörülményeiből és előéletéből stb. lehet következtetést levonni.⁷⁶ Az újabb bűncselekmény elkövetésének veszélyénél a bíróság részéről a megalapozott feltevés megindokolása, az újabb várható bűncselekmény megjelölése illetőleg annak alátámasztása szükséges, hogy fennáll az objektív lehetősége az elkövetésnek és a terhelt szubjektív viszonyulása ehhez. A végzésben konkrétan kell jelölni milyen bűncselekmény elkövetésének a veszélyét látja, legalább annyit, hogy például vagyoni elleni bűncselekmény. E nélkül a végzés érdemben nincs alátámasztva, hiszen elvileg bárkinél fennállhat valamilyen bűncselekmény elkövetésének a veszélye. Arra is figyelemmel kell lenni, hogy a határozatban megjelölt veszély nem csökkent-e azáltal, hogy a bűncselekmény elkövetése óta megváltoztak az elkövetést lehetővé tevő viszonyok.⁷⁷

Az újabb bűncselekmény elkövetésére a következő okokból lehet következtetést levonni a bírói gyakorlat alapján:

- a vádirati elkövetés utáni elítélések,
- a terhelti életvezetés,

⁷⁴ Kádár András Kristóf – Kiss Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: i. m. 15. oldal

⁷⁵ Uo. 23. o.

⁷⁶ Herke: i. m. 13–26. oldal

⁷⁷ Herke: i. m. 13–26. oldal

- a folyamatban lévő egyéb büntetőeljárások ténye,⁷⁸
 - a bűncselekményeknek a vádiratban körülírt módja, a szervezettség, az érintett személyi kör, a megvalósítás időtartama, a szökés, elrejtőzés veszélyét megerősítő voltán túl annak a reális következtetésnek a levonására is alkalmas, hogy a bűnisméltés veszélyével is számolni kell, amit a vádlott korábbi büntetettsége is alátámaszt,⁷⁹

- a vagyon elleni bűncselekmények elkövetője, ha nem rendelkezik vagyonnal, állandó jövedelemmel, munkahellyel s feltehető, hogy bűncselekmények elkövetéséből tartja fenn magát,⁸⁰

- a megalapozott gyanú tárgyát képező cselekményt a legutolsó szabadságvesztés büntetését kitöltve, szabadulását követően rövid határidőn belül követte el,

- ha a terhelt büntetett előéletű,

- a vádlott marasztalása esetén kriminológiai értelemben visszaesőnek tekintendő.⁸¹

A bűnisméltés veszélyét illetően nem elégséges a terhelt előéletére történő hivatkozás.⁸² Más esetben a Debreceni Ítéltábla a Be. 129. § (2) bekezdés d) pontjában foglalt okot nem látta már megállapíthatónak, mert a több mint hét évvel korábbi elítélés önmagában nem alapozza meg az arra történő megalapozott következtetést, hogy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el azon ténnyel együtt értékelve, hogy a vádlott miközben szabadlábon védekezett nem kísérelte meg újabb bűncselekmény elkövetését.⁸³

- Ha a testi sértés elkövetője a cselekményt a sértett sérelmére már többször elkövette,

- költségvetési csalás esetében, ha a fantomcég tulajdonosa és a fiktív számlák kibocsátásából származik a jövedelme,⁸⁴

- hasonló cselekmények miatti korábbi elítélések,

- a cselekmények jelentős számú halmazata,

- a gyanúsított kedvezőtlen jövedelmi és vagyoni helyzete,

- elkövetés módja, jellege, az elkövetés huzamosabb ideje,

- az adott ügy tárgyát képező bűncselekményt az ellene folyamatban lévő büntetőeljárások hatálya alatt követte el,

- az adott ügy tárgyát képező bűncselekményt vagy végrehajtásában próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt követte el,

- terhére rótt cselekmények szervezettsége,

- a jelen büntetőeljárás alapjául szolgáló cselekményeket feltételes szabadság tartama alatt valósította meg a megalapozott gyanú, vagy a vád adatai alapján,

- a nem jogerős ítélet szerint a vádlott sorozat-bűncselekményeket követett el,⁸⁵

- a jelen eljárás tárgyát képező bűncselekmény vádirat szerinti elkövetési idejéig összesen hat büntetőeljárás indult, így az elsőfokú ítéletben terhére rótt bűncselekmény elkövetési ideje nagyszámú párhuzamos eljárás hatálya alá esik,

- a vád tárgyává tett cselekményét a nem jogerős ítélet szerint felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt elkövető vádlott,

- a vádlottat, mint különös, vagy többszörös visszaesőt, erőszakos többszörös visszaesőt vádolja,

- a vád tárgyává tett cselekmények időpontja a számára engedélyezett feltételes szabadság tartama alatti,

- terhelttel szemben további büntetőeljárások is folyamatban vannak,

- a vádlott személyi körülményei, előéleti adatai, életvezetése,

- több bűncselekmény elkövetése is felrovásra került, és a vádlottal szemben folyamatban lévő más büntetőeljárások önmagukban is utalnak erre a veszélyre,⁸⁶

- az üzletszerűen elkövetni látszó bűncselekmények tetemes rendbeliségéből, a megalapozott gyanú szerint rendszeres jövedelemszerzés érdekében valósította meg a bűncselekményeket,⁸⁷

- vádlottal szemben korábban a vádemelést elhasztották,

- a vádlott a terhére megállapított bűncselekményeket a korábban vele szemben alkalmazott próbára bocsátás próbaideje alatt, vagy a próbaidejének lejártát követően rövid idővel követte el,

- hosszú elkövetési időszakot felölelő sorozat-bűncselekmények miatt folyik a büntetőeljárás,

- vádlottnak munkahelye és rendszeres legális jövedelme nincs, a felrótt cselekményeket más büntetőeljárás hatálya alatt látszik elkövetni,

- a többszörös bűnhalmazat,

- a vádlottak személyi körülményei, előzetes letartóztatásukat megelőző életkörülményei,

- a cselekmény jellege, az elkövetési idő, a legális jövedelem hiánya, a terhelt tartozásainak nagysága,

- a terhelt kedvezőtlen jövedelmi és vagyoni viszonyai,

- szervezeten elkövetett bűncselekmény-sorozatról van szó, bűnszervezetben történt elkövetés.

A bűnisméltés veszélye kapcsán utalni lehet arra, ha konkrét adatok vannak az ügyben arra vonatkozóan, hogy több olyan vagyona, vagyontárgya, ingatlana van, amely a nyilvántartásokban nem az ő nevében szerepel. Ezen ingatlanok vonatkozásában valószínűleg csak további bűncselekmény elkövetése útján lehetséges a valós tulajdoni viszonyok helyreállítása. Ez megalapozza azt a valós felvetést, hogy szabadlábba kerülés esetén a korábbi bűncselekményeit befejezné vagyoni érdekből

⁷⁸ Debreceni Ítéltábla Bkf.II.23/2010/2., Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága Bkf.I.138/2010/2.

⁷⁹ Debreceni Ítéltábla Bel.II.829/2013/2.

⁸⁰ Herke: i. m. 13–26. oldal

⁸¹ Kúria Bpkf.I.339/2014/4. szám

⁸² Európai Jogi Füzetek 1998/3. szám 20. oldal

⁸³ Debreceni Ítéltábla Bel.II.500/2011/2. számú végzés

⁸⁴ Herke: i. m. 13–26. oldal

⁸⁵ B.1/2014. Elvi Határozat

⁸⁶ BH 2012.285. I.

⁸⁷ Miskolci Törvényszék 11.Bny.49/2015/2. szám, Debreceni Ítéltábla Bnyf.II.413/2015/2. szám

motiváltan, és esetleg újabb közbizalom elleni vagy gazdasági bűncselekményt követne el.

– A rabláshoz használt gáz- és riasztópisztolyt, valamint hamis közokiratokat a terhelt magánál tartotta, amiből a bűnismétlés veszélyére lehetett következtetni, pontosabban arra nézve, hogy fennáll annak a veszélye, hogy a vádlott szabadlábra kerülése esetén újabb szabadságvesztéssel büntetendő bűncselekményt követne el,⁸⁸

- többször volt büntetve,
- röviddel e cselekmények elkövetése előtt is bűncselekményt követett el, amelyért őt próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte a bíróság,
- figyelemmel a vádlottak személyi körülményeire, előzetes letartóztatásukat megelőző életkörülményeikre,
- a terhelt kijelentései.

A bűnismétlésre, illetve a bűncselekmény befejezésére alapított előzetes letartóztatás elleni érvek a következők lehetnek:

– ha egy speciális helyzetet például hivatali állást, munkakört használt ki a terhelt, de ebből a pozícióból már eltávolították,

– az alkalmosság is ellene szól, például közlekedési baleset okozása esetén,

– a bűnelkövetést szorosan vett szituációból fakadt és a szituáció ismétlődése kizárt vagy azt például kizárhatja lakhelyelhagyási tilalom (például olyan haragossal való találkozás váltotta ki, aki más településen lakik),⁸⁹

– az évekkel korábbi elítélés önmagában nem alapozza meg az arra történő megalapozott következtetést, hogy szabadságvesztéssel büntetendő újabb bűncselekményt követne el azon ténnyel együtt értékelve, hogy a vádlott miközben szabadlábon védekezett nem kísérelte meg újabb bűncselekmény elkövetését,

– ha a terhelt korábbi elítélései sem jellegükben, sem súlyosságukban nem hasonlíthatók a letartóztatás alapjául szolgáló cselekményhez, akkor nem szolgálhat alapul a bűnismétlés megállapításának,⁹⁰

– a mulasztásos vagy gondatlan bűncselekmények esetén a bűnismétlés veszélyét nem lehet értelmezni,

– az előzetes letartóztatás hosszabb tartama.

A Kúria például nem értett egyet a Be. 129. § (2) bekezdés d) pontjában meghatározott előzetes letartóztatási ok felhívásával a bűnismétlés veszélyére vonható következtetésre utalással, ugyanis a vádlott előzetes fogva tartását követően több mint 4 éve szabadlábra került és a szabadlábon töltött időszak alatt nem követett el olyan cselekményt, ami miatt büntetőeljárás indult volna ellene, „*ekként pedig a bűnismétlés ve-*

szélyére hivatkozás korrektnek nem tekinthető”.

A szabadlábon töltött 4 éves időtartamban egyetlen hatóság sem tekintette a bűnismétlés veszélyét olyan súlyúnak, hogy a vádlott előzetes letartóztatásának elrendelésére erre alapítottan sor került volna a korábbi hasonló cselekmény miatti elítélés ellenére. Az eltelt hosszú időtartamra figyelemmel a bűnismétlés veszélye még egyéb előzetes letartóztatási ok jelentkezése mellett sem hívható fel.⁹¹

A nem jogerős elítélés után elrendelt előzetes letartóztatás kapcsán a Kúria rámutatott arra, hogy a vádlottal szemben eddig is alkalmazott lakhelyelhagyási tilalom, mint kényszerintézkedés szabad mozgást biztosított számára Debrecen város teljes területén, így a nagyvárosi körülmények között a vádlott a korábbi egyetlen elítélésének és a jelen eljárásnak is tárgyát képező bűncselekményekhez hasonló cselekmények folytatásában e kényszerintézkedés alapján sem volt kizárt, de még különösen gátolt sem. Eppen ezért a vádbeli időszakhoz képest eltelt öt éves időmúlás tükrében, melynek nagy részét előzetes fogva tartásban töltötte a vádlott, a bűnismétlés veszélye már nem áll fenn, annak kiküszöbölésére lakhelyelhagyási tilalom elrendelése nem célszerű.⁹²

A Legfelsőbb Bíróság még a kereskedéssel megvalósított kábítószerrel visszaélés elkövetőivel szemben is úgy látta, hogy a bűnismétlésnek e bűncselekmény jellegéből származó elvont veszélye nem elégséges ok az előzetes letartóztatásra. A bűnismétlés veszélyére ilyen esetben is az eset konkrét körülményeinek ezek között a bűnözői beszerzési kapcsolatoknak pontos elemzésével lehet következtetni. Az előzetes letartóztatás hosszabb, esetleg több éves tartama a bűnözői kapcsolatok meglazulásával, megszűnésével járhat s ezzel a bűnismétlés reális veszélye is megszűnhet.⁹³

A nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamára alapított előzetes letartóztatási ok indokolása [Be. 327. § (2) bekezdés]

A Be. 327. § (2) bekezdése akkor is lehetővé teszi az előzetes letartóztatást, ha az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel a vádlott szökésétől vagy elrejtőzésétől kell tartani. Ezen ok kapcsán rögzítette a Legfelsőbb Bíróság, hogy ez olyan külön előzetes letartóztatási ok, amely a Be. 129. § (2) bekezdésében felsoroltakon kívül esik, azokhoz képest új ok és ez esetben a szökés, elrejtőzés veszélye önmagában a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamára tekin-

⁸⁸ Kúria Bpkf.II.550/2014/2. szám

⁸⁹ Herke: i. m. 13–26. oldal

⁹⁰ Kádár András Kristóf – Kiss Eszter – Lukovics Adél – Moldova Zsófia – M. Tóth Balázs: i. m. 18. o.

⁹¹ Kúria Bkf.II.1381/2012/3. szám, Debreceni Ítéltábla Bf.II.514/2012/19. szám

⁹² Kúria Bpkf.III.1.248/2014/4., Debreceni Ítéltábla Bf.II.449/2014/7.

⁹³ BH 2009.42., a Legfelsőbb Bíróság Bkf.I.894/2008.

tettel vizsgálандó.⁹⁴ Korábban hivatkozott újabb kúriai döntéseknél láthattuk azonban, hogy ez nem jelenti, hogy az adott körülmény megléte, illetve megállapítása kizárja a további a kényszerintézkedés szükségességében való mérlegelés lehetőségét. Ilyenkor is az adott vádlott személyére konkretizált döntést kell hozni, ami pedig feltételezi nem csak a tárgyi, hanem az alanyi szempontok egybevetett figyelembevételét.⁹⁵ A nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartama nem a vádlottak korábbi eljárási magatartásától függ, és a személyi körülmények, a büntetlen előélet, a rendezett munkahelyi és családi háttér is kisebb súllyal esik latba.⁹⁶

A Be. 327. §-ának (2) bekezdése szerinti letartóztatási ok esetén a kényszerintézkedés már nem csupán a vádlottnak a másodfokú bíróság eljárási cselekményeinél történő jelenlétét kívánja biztosítani, hanem a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés majdani végrehajtásának, foganatba vételének feltételeit is megteremteni.⁹⁷

A vádlott szökésének, elrejtőzésének veszélyét megalapozza a vele szemben nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartama, amellyel az első fokon eljáró bíróság a személyére konkretizálta a vád szerinti bűncselekmények tárgyi súlyát.

A Kúria adott ügyben arra mutatott rá, hogy a Be. 327. § (2) bekezdésében foglalt hiányának megállapítása kapcsán szükségtelen utalni a vádlott feltételes szabadságra bocsátásának az elsőfokú ítélet szerint törvényben nem kizárt voltára. A feltételes szabadságra bocsátás lehetősége ugyanis a szökés, elrejtőzés veszélyének megállapíthatósága kapcsán nem meghatározó jelentőségű. A feltételes szabadságra bocsátás ugyanis akkor sem alanyi jog, ha az a törvény alapján nem kizárt, hanem csak olyan törvényi lehetőség, amelynek alkalmazása minden esetben az ugyancsak törvényben rögzített időben később bekövetkező feltételek teljesülésétől függ. Éppen ezért a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés nyomatékának meghatározása során akkor sem „számítható le” automatikusan a feltételes szabadság lehetséges tartalma, a teljes szabadságvesztés mértékéből, ha az az adott ügyben nem törvényileg kizárt. Ezzel szemben az előzetes letartóztatásban töltött idő beszámítása mivel az kötelező a szabadságvesztés tartamának szökésre, elrejtőzésre sarkalló nyomatékának vizsgálata során nem hagyható figyelmen kívül. Annak lenne nyomatéka, ha a kiszabott szabadságvesztéshez a nem jogerős ítélet alapján olyan további joghátrány társulna, például feltételes szabadság megszüntetése, ami a kiszabott szabadságvesztéssel együtt már elérné a szökés, elrejtőzés veszélyét megalapozó szintet.⁹⁸ Ezen érveléssel nem teljesen összhangban, más esetben úgy érvelt a Kúria, hogy „a kényszerintézkedés törvényi,

szökés veszélyében rejlő okai meglétének vizsgálatánál jelentősége van az előzetes letartóztatásban töltött idő és a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés – esetleges feltételes kedvezménnyel csökkentett tartamának. Ugyanakkor a nem jogerős ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartama miatti szökés vagy elrejtőzés veszélye akkor is az előzetes letartóztatás fenntartása mellett szól, ha az előzetes fogvatartásban már eltöltött idő viszonylag hosszabb.”⁹⁹

A Be. 327. § (2) bekezdésében rögzített előzetes letartóztatási ok felhívását erősítik a következők:

- korábbi végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelése is erősíti ezen ok hivatkozhatóságát,

- a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés, és mellette a megszüntetett feltételes szabadságok idejének tartama is erősíti,

- a feltételes szabadságra bocsátás kizártságának ténye,

(a román állampolgárságú, magyarországi kötődéssel nem rendelkező I. rendű vádlott esetében a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartama),¹⁰⁰

- a büntetés súlyosítása érdekében az ügyész fellebbezést jelentett be,¹⁰¹

- ellenérv lehet a kényszerintézkedéssel szemben, ha a vádlottnak a nem jogerős ítélet személyi részében részletezett egészségügyi problémái vannak, (mindez nem zárja ki a legsúlyosabb kényszerintézkedést, ha az ítélet azt is tartalmazza, hogy a büntetés-végrehajtási intézetben megfelelő egészségügyi ellátásban részesül, illetőleg a betegsége fogvatartása mellett is kezelhető),

- önmagában a tárgyalási jelenlét olyan törvényi kötelezettség teljesítését jelenti, amelyből – különös tekintettel immár a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamának ismeretére – nem következik a szökés, elrejtőzés veszélyének a hiánya.¹⁰²

Vitatott lehet, hogy a Be. 327. § (2) bekezdésében foglalt előzetes letartóztatási ok mellett a szökés elrejtőzés veszélyére alapított Be. 129. § (2) bekezdés b) pontjában rögzített ok megállapítható-e. A nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamára tekintettel elrendelt előzetes letartóztatás mellett mellőzte a Kúria a Be. 129. § (2) bekezdésének b) pontja szerinti előzetes letartóztatási ok megállapítását, „mivel a bírói gyakorlat szerint a szökés, elrejtőzés veszélye a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartamára tekintettel magában foglalja azt is, hogy a vádlottak jelenléte a további eljárási cselekményeken másképp, mint az előzetes letartóztatás fenntartásával nem biztosítható.”¹⁰³ Más esetekben azonban a Kúria nem látta akadályát a Be. 327. § (2) bekezdés és a Be. 129. § (2) bekezdés b) pontja szerinti ok egyidejű megállapításának.¹⁰⁴

⁹⁴ BH 2009.8., Legfelsőbb Bíróság Bkf.III.902/2008.

⁹⁵ Legfelsőbb Bíróság Bkf.III.519/2011/2.

⁹⁶ Kúria Bpkf.I.462/2015/2. szám

⁹⁷ BH 2004.135.

⁹⁸ Kúria Bpkf.III.1.248/2014/4., Debreceni Ítéletábrla Bf.II.449/2014/7.

⁹⁹ Kúria Bpkf.I.462/2015/2. szám

¹⁰⁰ Kúria Bpkf.III.263/2014/2. szám

¹⁰¹ Bpkf.II.460/2014/2. szám

¹⁰² Kúria Bpkf.III.305/2014/2. szám

¹⁰³ Kúria Bpkf.I.462/2015/2. szám

¹⁰⁴ Kúria Bpkf.II.141/2014/2. szám, Kúria Bpkf.II.304/2014/2. szám, Kúria Bpkf.II.430/2014/2. szám

Záró gondolatok

Nem véletlenül hívta fel több alkotmánybírósi határozat is a figyelmet arra, hogy az előzetes letartóztatás magyarországi szabályozása és gyakorlata nem kompatibilis az Emberi Jogok Európai Egyezményében foglaltakkal, figyelemmel az Emberi Jogok Európai Bíróságának joggyakorlatára. „Mindaddig, amíg vagy az Alkotmánybíró nem változtat joggyakorlatán (...), vagy ameddig a hazai jogalkalmazói gyakorlat nem változik meg, ha kell, a magyar jogalkotó megfelelő lépése nyomán, féltő, hogy a magyarországi előzetes letartóztatások ügyében, az Emberi Jogok Európai Bírósága részéről a *Hagyó kontra Magyarország* (52624/10) ügyben 2013. április 23-án hozott ítéletben, a *Baksza kontra Magyarország* (59196/08) ügyben 2013. április 23-án hozott ítéletben, és a *Hunvald kontra Magyarország* (68435/10) ügyben 2013. december 10-én hozott ítéle-

tekben kimondottak mechanikus ismétlésére lehet számítani.”¹⁰⁵

Mindezek elkerülésének kézenfekvő módja lehet a hazai bíróságok kényszerintézkedéssel kapcsolatos határozatainak még színvonalasabb indokolása. Ebben segítség lehetne, ha a jogalkotó további kötelező szempontokat is adna az új büntetőeljárás törvényben, vagy a Kúria a joggyakorlat egységesítő és fejlesztő tevékenysége körében kollégiumi véleményben rögzítené a legfontosabb szempontokat. Mindez nem lenne példa nélküli, hiszen a büntetés kiszabása során figyelembe vehető enyhítő és súlyosító alanyi és tárgyi tényezőket is kollégiumi véleményben foglalta rendszerbe.¹⁰⁶ Mindez olyan indokolási támaszt adhatna, ami egyben a kiszámítható jogalkalmazást is segítené. ■

¹⁰⁵ Dr. Kovács Péter alkotmánybíró különvéleménye 3002/2014. (I. 24.) AB végzés

¹⁰⁶ Kúria Bkv. 56

VADÁSZOK, HALÁSZOK A BÜNTETŐJOG HÁLÓJÁBAN

SZERZŐ: Elek Balázs

Igazi halásszá, horgásszá az válhat, aki betartja az írott és íratlan szabályokat, állapítja meg Elek Balázs bíró úr legújabb könyvében. A szerző a szenvedélyes, a természetet szerető, a halállományt tiszteletben tartó halászhoz, horgászhoz is segítséget nyújt a tudományos igényű elemzett jogeseteken keresztül, a jogi környezet bemutatásával. A művet minden érdeklődőnek, valamennyi horgásztársunknak szeretettel ajánlom.

Balla Lajos,
a Debreceni Ítéltábla elnöke

A mű szerzője a vadászati büntetőjog jeles szakértője, könyvében azonban arról is tanúbizonyságot tesz, hogy a halászati és a horgászati jog ismerete sem áll távol tőle. Saját bevallása szerint írásának elsődleges célja és feladata, hogy elősegítse a szükséges büntetőjogi előírások megismertetését a vadászattal, halászáttal és horgászattal kapcsolatba kerülőkkel.

Mint sportvadász és büntetőbíró ajánlom a könyvet minden természetkedvelőnek, vadásznak, halásznak és horgásznak, bízva abban, hogy elolvasásával e két nemes szenvedély és életforma veszélyeinek megismerésén keresztül hozzájárul a vadászat körében előforduló balesetek csökkenéséhez, az orvvadászat, orvhalászat és egyéb bűncselekmények visszaszorításához.

Makai Lajos,
a Pécsi Ítéltábla elnöke

Ára: 4500 Ft